

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 72

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 7-50 Din, polletno 15 Din, letočno 30 Din; za inozemstvo: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, letočno 48 Din. — Račun pošte hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Združenje naših klerikalcev z radikali

Klerikalci pišejo, da se njihova stranka ni popolnoma združila z radikali, dočim radikali priznavajo, da je SLS postala prirastek radikalov

Že od nekaj je politika naših klerikalcev neodkritosrčna in še vedno so voditelji SLS pri raznih svojih dalekosežnih sklepih delali za hrbiti svojih volilcev. Da je vstop SLS v radikalno stranko dalekosežnega pomena, je jasno, jasno pa je tudi, da to ne more biti posebno všeč množici klerikalnih volilcev, katere so njihovi voditelji celo vrsto let vzgajali v znamenju grmenja proti velesrbstvu in framasonstvu. No, in predstaviteljica velesrbstva je radikalna stranka, ki ima končno tudi najizrazitejše framasonse na vodilnih mestih.

Čeprav je jasno, da je SLS vstop dr. Gosarja v vlado plačala z vstopom v radikalno stranko, vendar to vodstvo SLS taji. Razmere so nanesele, da je morala SLS ta korak napraviti hitro — prehitro za svoje volilce, ki po dolgotrajnem hujskanju proti radikalom še niso dovolj preparirani in zreli za ta preokret.

Pretežna množica klerikalnih volilcev je preprosta in nevedna, pa zato računajo klerikalni voditelji, da jim bo lahko varati te ljudi in jim prikrivati dejansko stanje.

Kot dokaz, da so danes klerikalci del radikalne stranke, naj služi pisanje glavnega radikalnega glasila «Samouprave», ki pravi med drugim:

«Vstop dr. Korošca in SLS v vlado je zgodovinskega pomena glede na to, da stopajo v vlado kot krilo Narodne radikalne stranke. Ta prirastek daje radikalom moč, da še z večjo odločnostjo vztrajajo na svoji poti.»

Mislimo, da bi si radikali ne upali zapisati takih besed, če ne bi bilo gotovo dejstvo, da je naša SLS sedaj le del radikalije.

S tem usodnim korakom so klerikalci tudi popolnoma razgalili svojo popolno breznačelnost in praznoto. Le SLS zmore nekaj tako nečuvnega: da se združi s stranko, kateri še do nedavnega ni privoščila prav nobene lepe besede in katero je še do nedavnega naravnost ogabno psovala. Pravcata nevihta očitkov korupcije, nasilnosti, framasonstva, velesrbstva je od strani SLS neprestano visela nad radikali. Z najostrejšimi besedami so klerikalci do nedavnega udrihali po radikalih in kljub temu so sedaj tako rekoč preko noči obrnili svoj plašč.

K temu klerikalnemu koraku se da reči še naslednje: Če SLS smatra svoje prejšnje ogabne psovke proti radikalom za utemeljene, potem je sedaj napravila najgršo kravjo kupčijo, ki pokazuje, da je vsa politika SLS navadno mešetarstvo brez načel z edinim ciljem: vstop v vlado za vsako ceno. Če pa je SLS uverjena, da je stopila v pošteno stranko, potem je s tem korakom še v večji meri odkrila podlosti svoje politične borbe. Dokler so bili radikali nasprotniki klerikalcev, so jih

klerikalci brezobzirno psovali, zmerjali, obrekovali, jih sploh obdolževali vsega mogočega zla, sedaj pa o vsem tem molčijo, ker jim to prija. Ali ni to najsijajnejši dokaz, da je SLS breznačelna in da je brezobzirna laž njeno glavno sredstvo za vzdrževanje svoje moči.

Enakih laži se poslužuje SLS seveda tudi proti drugim strankam. Sedaj udarja proti temu, sedaj proti onemu, potem pa zopet

hvali nekoga, kateremu je prej rekla že vse, samo ga morda še ni označila za roparja.

Stranka, ki hoče živeti samo od breznačelnega zavijanja, laganja in psovanja, ne more imeti bodočnosti in ne bo nikdar mogla pomagati Sloveniji. Prav je, da se je SLS javno pridružila bloku reakcije, proti kateremu se na drugi strani snuje blok demokracije. Boj med obema frontama mora prej ali slej prinesiti zmago demokraciji. Čim bolj bo napredovalo ljudsko prosvetljenje, tem prej bo prišel obračun z reakcijo in tem prej bo zasijalo jugoslovenskemu narodu solnce gospodarskega delovanja in splošnega blagostanja, za kar imamo v naši državi dane vse pogoje.

Nekaj zanimivih volilnih števil

Pri zadnjih skupščinskih volitvah so napram l. 1925. najbolj nazadovali radičevci, to je za 33 odstotkov, a najbolj napredovali so samostojni demokrati, to je za nad 70 odstotkov

Gotovo bo naše čitatelje zanimalo, ako navedemo o zadnjih volitvah v Narodno skupščino še nekaj števil, ki nam pokazujejo razmerje med posameznimi strankami v državi. Kolikor je znano, se je v vsej Jugoslaviji udeležilo volitev v Narodno skupščino 2.294.352 volilcev, to je okrog 63 odstotkov vseh volilnih upravičencev.

Radikali so dobili v vsej državi 734.122 glasov (vladni radikali 505.735, paščevci 195.039 in razni disidenti 33.348). V ta števila so všteti tudi oni Nemci in Madžari v Vojvodini, ki so glasovali za radikale.

Davidovičevi demokrati so dobili 375.789 glasov; od teh disidenti 33.606.

Hrvatska kmetijska stranka (radičevci) je dobila 381.370 glasov; od teh črnogorski federalisti 5141.

Samostojni demokrati so dobili 202.127 glasov; všteti so glasovi slovenskih naprednih skupin, ki so glasovale s samostojnimi demokrati.

Klerikalci so dobili 129.932 glasov; od teh Hrvatska ljudska stranka v Hrvatski in Slavoniji 15.706, v Dalmaciji 9461, v Bosni in Hercegovini 6888, v Bački 1638.

Jugoslovenska muslimanska organizacija je dobila 128.336 glasov; všteti so demokrati glasovi na skupnih listah.

Zemljoradniki so dobili 146.425 glasov.

Hrvatski blok 48.626 glasov.

Republikanci 5907 glasov.

Nastas Petrović 9217 glasov.

Neodvisni delavci (komunisti) so dobili 42.866 glasov; od teh je okoli 1500 glasov Bernotove skupine v Sloveniji.

Socijalisti so dobili 23.477 glasov.

Nemci 48.032 glasov.

Madžarska stranka 3450 glasov. Ostale manjšinske skupine so dobile skupno 12.094 glasov.

Največji padec beležijo radičevci, ki so dobili leta 1925. 554.302 glasova, sedaj pa samo 374.290 glasov. Nazadovali so torej za 180.012 glasov, ali za 33 odstotkov, torej baš za eno tretjino. **Najbolj pa so napredovali samostojni demokrati**, ki so dobili sedaj 202.127 glasov, dočim so jih leta 1925. imeli samo 117.793. **Napredek znaša torej 84.334 glasov ali nad 70 odstotkov.** Po številu volilcev je torej Samostojna demokratska stranka na četrtem mestu v državi, dočim so klerikalci na petem. Klerikalci imajo 72.195 glasov manj kakor samostojni demokrati. En mandat so torej dobili na podlagi gornjih števil: klerikalci s 5121 glasovi, črnogorski federalisti s 5141 glasovi, radičevci s 5304 glasovi, Davidovičevi demokrati s 6012 glasovi, radikali s 6452 glasovi, Nemci s 6644 glasovi, spahovci s 7001 glasovi, samostojni demokrati z 8902 glasovi, zemljoradniki s 16.800 glasovi, hrvatski blokaši z 22.643 glasovi, socijalisti s 23.447 glasovi.

Lep napredek Samostojne demokratske stranke pokazuje, da je bilo vse grmenje nazadnjaških strank v državi proti SDS jalovo. Sila demokratičnih načel je tako velika, da je ne ubijejo laži in zavijanja. Blok demokracije, v katerem bodo združene vse sorodne stranke (Davidovičevi demokrati, samostojni demokrati in Spahovi jugoslovenski muslimani) in ki bo štel nad 100 poslancev, bo predstavljal veliko moč v državi, zlasti če ga bodo podpirali tudi radičevci. Naj grme sedanji vladinovi, ki bi radi preprečili ustanovitev demokratske fronte, kakor hočejo, v fronti demokracije je bodočnost naše države. Kadar bo blok demokracije prevzel vlado in bo blok reakcije potisnjen v ozadje, se bo začelo resno delo, ki bo pometilo z vso breznačelnostjo, korupcijo in krivicami, pod katerimi danes vzdihuje ves jugoslovenski narod in ne more priti do pravega napredka.

Ljudje ne smejo biti preveč pametni

Klerikalne zasluge za uničevanje naših ljudskih in srednjih šol — Zaradi prihrankov na račun prosvete ne bomo plačevali nič manjših davkov

Po zaslugi pomladne klerikalno-radikalne vlade, ki je sprejela gotovo najbolj nazadnjaški finančni zakon, odkar obstoja Jugoslavija, so se okrnile številne ljudske šole in gimnazije v Sloveniji.

To vse se vrši baje zaradi varčevanja, vendar naši davkoplačevalci zaradi tega ne plačujejo nič manj davkov in jih tudi v bodoče ne bodo baš zaradi tega plačevali manj. Stara pesem je, da klerikalci ne marajo preveč pametnih ljudi, kajti potem bi ne imeli ovčic, ki bi se dale z lahkoto striči.

Sila SLS v Sloveniji temelji edino na nepoučenosti pretežne večine slovenskega prebivalstva, ki ga SLS drži v svojih sponah s

pomočjo verskih zlorab in praznega obljubkarstva. Če bi bila prosveta slovenskega prebivalstva na višji stopinji, bi bilo sploh nemogoče vse nesmiselno obljubkarstvo in bi bile nemožne vse verske zlorabe.

Na ta način je razumljivo, da se klerikalno časopisje celo norčuje iz protestov proti okrnjenju naših gimnazij. Kaj pa je klerikalcem na tem, če se okrne ta ali ona šola, ki je vsaka kolikor toliko sredstvo za pobijanje srednjeveškega klerikalizma.

Sicer pa klerikalna sila ni drevo, ki bi zrastle do neba. Sedanja vlada se že maje in skrajni čas je, da se podere, sicer nas dolete še nova razočaranja.

Politični pregled

Politične prilike v Beogradu so dalje napete.

Z vstopom SLS v vlado in radikalno stranko.

Čimer je postal dr. Gosar minister za socialno skrbstvo, se položaj ni nič spremenil. Radikali s pridruženimi klerikalci vred sami ne predstavljajo večine v Narodni skupščini in ne morejo sami vladati. Sicer pa so odnošaji med radikali samimi še nepojasneni. Pašičevskim radikalom je oseba ministrskega predsednika Vukičevića, voditelja vladnih radikalov, zelo na poti.

Davidovičevi demokrati se v vladi ne počutijo povoljno in je zlasti

Davidovič hud nasprotnik Vukičevića.

Zatrjuje se, da je izključena možnost, da bi v vladi sodelovali vsi davidovičevci in vsi radikali. Davidovič in pašičevci zahtevajo, da se oseba ministrskega predsednika zamenja z drugo osebnostjo.

Če bo do tega prišlo, je še nejasno. Morda bo prej nastopila kriza, ki bo obrnila položaj in dala vodstvo v roke

bloku demokracije.

katerega urešničenje je vedno bližje in za katerega se vnemajo tudi radičevci, ki pravijo, da gredo v vlado le z demokratsko fronto. Demokratski blok bi morda celo podpiral del uvidevnejših radikalov, ki jim sedanje početje vukičevčevcev ne prija, zlasti pa jim ne ugaja pristop reakcionarnega priveska klerikalcev.

Vsi dobri naprednjaki žele odkritosrčno, da bi čimprej prišlo do demokratske fronte, ki bi vrgla sedanjo vlado in začela s pametnim gospodarskim delom, katerega smo doslej pogrešali, kajti niti najnujnejša zahteva enakopravnosti in pravice, to je izenačenje davkov, se še ni izvedla. Ko se bo Narodna skupščina sestala, se bo odločilo, ali je že prišel čas obračuna in ali so rezultati te volitve takšni, da bodo omogočili pričetek resnega dela.

DOPISI

GORNJI LOGATEC. V nedeljo 2. oktobra letos bo priredil naš Sokol veliko javno tombolo z najraznovrstnejšimi dragocenimi dobitki. Začetek tombole po popoldanski službi božji. Vršila se bo tombola pred gostilno g. Franceta Lenassija. Ker so dohodki namenjeni za dograditev Sokolskega doma, opozarjamo na tombolo vse prijatelje Sokolstva od blizu in daleč. Zvečer bo v Sokolskem domu ljudska veselica z godbo in plesom. Istega dne je žegnanje v Gornjem Logatecu.

RIBNO PRI BLEDU. Evo vam tudi iz naše občine nekaj novic! Seveda o volitvah nekaj. Klerikalci so se trudili na vse načine, da bi spravili čim več svojih ovčic na volišče. Njihovi agitatorji so agitirali od hiše do hiše in delili neke lističe. Ribenski župnik g. Kramar je pač vedel, da kanceliparagraf še ni v veljavi in je na dan volitev na prižnici ves v gorečem navdušenju agitiral za drugo skrinjico. Z Bohinjske Bele so pripeljali na vozovih vse, kar leze in gre: gluhe, polslepe, hrome itd. Župnik g. Drošč z Bohinjske Bele ima največ zaslug za ta transport. Zaradi njegove gorečnosti je prišlo pred voliščem do prerekanja med njim in med nekaterimi radičevci. Ker je videl, da nič ne opravi, jo je zopet odkuril. Kljub vsem agitacijskim sredstvom niso dosegli klerikalni glasovi tiste višine kakor pri zadnjih skupščinskih volitvah. Najbolj jezi klerikalce, posebno pa še župnika gg. Kramarja in Drolca, da so se glasovi za demokratsko stranko kar za dvakrat pomnožili. Kaj takega klerikalci pač niso pričakovali. Brez podčupovanja in brez terorja so naši glasovi čudovito narasli. Čast in najlepša hvala našim volilecem za njihovo zavednost. Le pogumno po tej poti naprej, ker le na ta način bomo strli klerikalni kači glavo, ki prinaša nesrečo našemu kmetu. Naj izprevidijo sovražniki našega kmeta, da se tudi v naši občini dani!

ARJA VAS. Pri zadnjih skupščinskih volitvah smo naprednjaki iz naše vasi volili Radičevo listo. Šele popolni Radičev poraz nam je odprl oči. Da ni bilo take silne agitacije po vplivnih gospodih iz Petrovč in iz Žalca, bi bili že sedaj volili s Samostojno demokratsko stranko, ki pozna svoje

Ivan Albrecht:

Tiničino breme

(Dalje.)

Pogledala ga je pomilovalno. Domislila se je sošolke, ki ji je pravila nekoč, da je najbolje, če se človek ob takih prilikah kam spotakne ali kako spodrsne, da pade. Če jo on dvigne, je to gotovo dobro znamenje. Ali kako naj pade na ravni poti in pri belem dnevu? To ne gre!

Prišla sta na vrt za hišo. Zgodnejše sadje je že zorelo. Francelj si je priboril z dolgim rajzljem hruško in jo je ponudil sestrični. Tini je ogledovala hruško in Franclja:

«To pa gotovo tudi ni slabo znamenje?»

V šupi je bilo mračno. Seno — že nova letina — je dehtelo in hlad je vabil k počitku. Francelj je sedel in je rekel:

«Tini —»

Dekle je tudi sedlo in ni reklo ničesar. Roke so se začele poigravati in po vsem, kar je bilo med njima, je Tini spoznala, da jo ima rad. S skrivanjem in z nagajivostjo je netila njegovo radovednost.

Razigrana in razpaljena se ni branila njegovega početja.

Šele tetin glas, ki je klical k večerji, ju je premotil.

«Ali boš zmerom moja?» se je ojunčil Francelj.

«Bom» so se zaiskrile dekletove oči. «Sam moj atej — teta so hudi nanj,» se je domislila spotoma neprijetne ovire.

Francelj se je vzravnaval ponosno:

«Kadar dorasem, bom imel besedo jaz.» Tini je z občudovanjem zastrmela vanj. Začutila je, da je velik in močan.

«Tega sem še najbolj vesela,» mu je pošepetala na uho. Francelj je sklenil besede s pravkar doživelim in je pomislil osuplo:

«Čemu sem neki odlašal toliko časa?»

V Šmarjeti je opozoril zvon k molitvi...

IX.

Mojster Ščetina je bil prav za prav berač, vendar je imela njegova osebnost dokaj veljave pri puškarjih. Bil je zelo star, nekoliko gluhi in malce slab na očeh, toda kljub temu se je še vedno rad loteval dela. Mojster Ščetina je bil namreč zidar.

Rekel si mu na cesti:

«Dober dan.»

Mož se je okrenil in je vrtil glavo, žko prijaznostjo:

«Prego, signore?»

Pa mu je rekel drugi:

«Kako pa je kaj, Ščetina, kako?»

«O, bitte. — Stets gern zu Diensten,» se je naklonil starec spoštljivo.

In spet se je naključilo, da ga je vprašal kdo:

«Na, wohin, Alter?»

Možiček je postal in se je ogledal po nebu:

«No, jes žinjem, de bo ja n mau ej lepe ure.»

Tak je bil mojster Ščetina.

K temu je krenil Tomi tiste dni, ko so bile priprave za veselico že v polnem teku. Preračunil je natanko, koliko utegne kaniti v njegov žep, in je sklenil, da prizida k bajti zi-

dišče, kjer naj dobi potem kuhinja svoj novi prostor. Ko je mojster Ščetina čul ta ukrep, je pritrnil svečano:

«Prou. Boma pa naredua.»

Puškar je še vprašal za ceno.

«Petnist rajneš use upi. Jes žinjem, de na bo čueč,» je pojasnil mojster Ščetina in Tomi je bil zadovoljen. Tako sta živela Gornikova z družino v vedno naraščajočem razburjenju.

Tomi je bil blagajnik pri veselichnem odseku. Tu je bilo posla — večer za večerom, vselej še z naknadno zamudo. Kljub vsem neprilikam se je stvar vendar sponašala tako dobro, da Matilda ni imela prav nič zoper to. Spoznala je z veseljem da je postal Tomi dobrega srca in voljnih rok, da smukne tudi med tednom večkrat kaj okroglega iz njegovega žepa. Drugače je bilo s Tinico. Seve, opravila je imela čez glavo. Tudi naučila se je na svojih pohodih marsičesa. Če ji je Matilda ponudila le pri priliki Valtérja v oskrbo, je zmigalo dekletu z glavo in je pokazalo materji jezik.

«Kdo te pa redi?» je vzkliknila Matilda vsakikrat. Tini pa je stekla in je odvrnila iz primerne razdalje:

«Čemu ste me pa spravili na svet!»

Tako je bilo med hčerjo in materjo, z očetom sta se razumela bolje. Takoj tisti terek, ko je prišla s Kočuhe, je šla Tini očetu poročat v tovarno o svojih uspehih.

«Tako gre kakor namazano,» je lagala s svečanim glasom.

Ko je ugledala očetov vzradoščeni obraz, je hitro izsula kopo ugodnih podrobnosti, ki si jih je bila že med potjo priredila v mislih.

volilce ne le ob volitvah, ampak so njeni poslanci v vednem stiku z narodom. Zlasti vidimo, kako delaven je naš vrli poslanec dr. Pivko. Ponosni pa smo tudi na poslanca g. Ureka, četudi ga nismo volili. Prepričani pa smo, da bo on žrtvoval vse svoje moči za blagostanje kmetijskega stanu. Odslej bomo volili le SDS, kajti na vsak način moramo priboriti pri prihodnjih skupščinskih volitvah še dva napredna mandata za SDS. Radič pa nas ne dobi več na svoj lim.

BRASLOVČE. (Poroka.) Poročila sta se g. Avgust Rojnik, posestnikov sin iz Poljč, sedaj posetnik v Malem Mengšu, in gđ. Anica Cizejeva, posestnikova hči iz Poljč pri Braslovčah. Poročencema obilo sreče!

MOZIRJE. Ob priliki volitev 11. t. m. so pokazali nekateri tako zvali naprednjaki v Mozirju s svojo odsotnostjo, koliko jim je za naprednost. Imen ne bomo imenovali. Pri prejšnjih volitvah leta 1925. je štela naša napredna skrinjica 50 glasov, a to pot samo 35. Temu nazadovanju je kriva samo brezbriznost naprednih volilcev. No, sicer se pa vsaka stvar maščuje ob svojem času. Vrč gre tako dolgo k studentu, da se zdrobi. — Več zavednih volilcev.

BOŠTANJ OB SAVI. Naš Sokol bo imel svoj javen telovadni nastop, združen s trgatvijo, v nedeljo 2. oktobra na dvorišču brata Al. Drmelja. Sodelovala bo sokolska godba iz Krškega.

OBREŽ PRI SREDIŠČU. (Smrtna kosa.) Dne 21. t. m. je umrla v visoki starosti 85 let gospa Marija Rakušova, mati našega odličnega somišljenika g. Martina Rakuše, posestnika in upravnika Vinarske zadruge «Ljutomerčan». Blagi pokojnici bodi ohranjen časten spomin, žalujočim nam še sožalje!

ST. JURIJ POD KUMOM. V zadnji številki «Domoljuba» hoče naš ljubi dopisnik, da bi pri občinskih volitvah volili 2. skrinjico, ki nosi ime SLS, in da naj ne dopuščamo, da bi se sovražnik vtihotapil v naš kraj. Ker je v enem prejšnjih «Domoljubov» bil dopis iz tega kraja in dopisnik pravi, da se pri občinskih volitvah gre le za gospodarsko stran občanov, zato bomo volili dne 9. oktobra take može, na katere se zanesemo, da bodo dobro gospodarili, čeprav niso od SLS. Že vemo, kje dopisnika čevlji žuli. Ali misli, da smo že pozabili, kdo je vse med vojno dobival zaslužne križce? Ali smo mogoče že pozabili na vojno posojilo? Mi bomo vsi volili tretjo ali pa

prvo skrinjico. Le čudno, da zopet hočejo taki ljudje v odbor, ki so že izjavili, da nočejo nikdar več vanj.

SV. KRIZ PRI MARIBORU. Že dolgo se nismo oglasili v naši «Domovini». Ker pa je «Slovenski Gospodar» besedičil o velikih shodih in o tem, kako bi se bil Dolfek grel pri nekem ognjišču, evo malo odgovora za slovo in srečen pot v Radgono: Od leta 1917. pa do danes ste imeli prepire z onimi, ki niso trobili v Vaš rog. Seveda najbolj katoliški so Vam bili vedno oni, ki vržejo svoje kroglice v klerikalno skrinjico. Saj ste tudi tokrat že 8. t. m. s prižnice razglasili, da moramo vsi vreči v prvo krinjico. Zanimivo je bilo, koliko se je na dan volitev popušilo volilnih cigaret in popilo volilnega vina. Ljudje so se vsaj enkrat zastoj nakadili in v «Grajski kleti» napili, potem pa še na račun gostiteljev norce brili. Takšna agitacija je bila pri nas na dan volitev. Hoteli ste sicer za slovo vse kroglice imeti v svoji skrinjici, pa se Vam le ni posrečilo. Rekli ste tudi proti nekemu, da treba še Dolfeka pregovoriti. Tega ne boste doživeli dotlej, dokler boste cerkve zlorabljali za politično propagando. — Dolfek.

SV. ANTON NA POHORJU. V nedeljo dne 18. t. m. je priredila podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva za Marenberg in okolico svoj sestanek pri nas. Zbralo se je okrog šestdeset kmetovalcev in gospodinj, katere je pozdravil predsednik podružnice, naš domačin g. Ivan Mravljak, lastnik drevesnice iz Vuhreda. Veselilo nas je, da se je potrudil k nam šolski nadzornik g. Močnik iz Prevalj in nam govoril v poljudnih besedah o pomenu sadjarstva za kmetovalca in o gospodarskih koristih te kmetijske panoge. S svojimi prepričevalnimi besedami in kot priznani sadjar je takoj priklenil nase poslušalce. Učitelj g. Kopriva je v izbranih besedah govoril o pomenu domačega vrta za kmečki dom. Končali smo lepo uspeli sestanek s splošno željo, da bi še večkrat slišali razprave o gospodarskih vprašanjih.

RADOSLAVCI. Naše prostovoljno gasilno društvo bo priredilo 2. oktobra vinsko trgatvev pri g. Hericu v Vogričevcih. Začetek ob 2. uri popoldne. Vabijo se prijatelji našega društva, da se v največjem številu udeležijo te prireditve. Čisti dobiček je namenjen za nabavo novih vodnih cevi. Torej na svidenje!

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

ZLATA PARMENA.

Malo je jabolk, ki bi bila tako prikupljive vnačnosti in pri tem tako slastnega okusa kakor je parmena. S svojo zagorelorumeno in lepo rdečo barvo te vabi že od daleč k sebi. Nič čudnega tedaj, da je ta sad tako cenjen. Tudi na zadnji sadni razstavi v Ljubljani so jo poznavalci zlahtnega sadja takoj poiskali in pokupili, tako da so bili v kratkem vsi zaboji parmene razprodani. Lahko bi jo oddali še dosti več, če bi jo imeli.

Spričo tega dejstva nastane vprašanje, kako to, da je prišla ta sorta med sadjarji v tako slab glas, da jo nič več ne priporočajo? Ali jo je res zavreči?

Zlata parmena se je začela pri nas širiti takoj po ustanovitvi vinarske in sadjarske šole na Slapu in pozneje na Grmu. V teku let so se ji začele očitati sledeče napake: 1.) da se je zelo občutljiva, posebno proti ozeblini, in 2.) da se kmalu izrodi. Tudi se ji je začelo očitati, da je bolj pozno jesenska kakor zimska sorta.

Glavni vzrok prvim neuspehom s to zlahtno sorto je pa brez dvoma ta, da je prišla pri nas marsikje v take razmere, ki ji niso bile po volji, pa ne tolikanj zaradi podnebja in neprikladnosti zemlje, kakor veliko bolj zaradi tega, ker ni našla tiste skrbne postrežbe in sploh tistega skrbnega ravnanja in umevanja, kakršnega parmena sploh zahteva in potrebuje. Zavedati se moramo, da je parmena zlahtna sorta, vzgojena v najboljših razmerah, in da je kot taka občutljiva za vse, kar ji ne ugaja. Od doma je vajena na dobro lego, dobro zemljo, na gnojenje in skrbno strežbo. Pri nas pa vsega tega ni našla, ampak se je morala zadovoljiti tudi z najneugodnejšimi pogoji. Potem ni čudno, da so se pokazale razne pomanjkljivosti in nevedčnosti.

V skrbnih rokah, na dobri in rodovitni zemlji, v ugodnih legah in ob primernem gnojenju bi nam ta sora lahko še vse bolj uspevala in rodila. Vsega tega ji je manjkalo in zato ni nič čudnega, da je tu in tam odrekla in da je prišla zaradi tega v slab glas. Za tako skrbno vzgojeno in zlahtno

«Saj sem vedel, moja kri,» je pohvalil puškar malo in se je ponosno oziral po delavcih, ki so večinoma z njim vred malikovali pred nemškimi bogom.

Isto veljavo je izkazal oče hčeri tudi doma. Zato si Matilda vpričo njega ni upala mnogo do besede. Tem več je bilo ropota skrivaj. Mojster Ščetina je imel namreč poleg svojega orodja navadno še kopico živali s seboj. Te male živalice so prilezle Matki v lase in tudi Valterju ni šlo bolje. Edina sreča je bila, da je imel mali še kratke in redke lase. Kljub temu je imela Matilda dela za tri in za štiri venomer. Pa je ukazala Tinici:

«Vsaj ščesi jo malo. Poglej, kakšna je ta uboga Gretl.

Namesto glavnika je prišla Tini kljuko pri vratih in ko je bila srečno zunaj, je pojasnila materi svoje stališče:

«Nimam ni polja da bi redila živali.»

V jezi je Matilda pretepla Metko in je potlačila Valterja v posteljo. In kakor je bila razburjena, je šla tožit Ščetini svoje nadloge.

«Ja ti otroce, ti čoue e sile uasi deueje,» je pomagal tarnati mojster Ščetina in je obenem porabil ugodno priliko za to, da je naročil še kamenja ali kaj podobnega, česar mu je baš primanjkovalo.

«Ja, na Uaščem, tam je drgače. Tam se ta puoua, de še povedt na morem, 'a u,» je pomodroval in je pokimal z glavo. Napolnil je svojo čedro in je vlekel in vlekel, da sta ga že boleli ustni.

«Tá je na stare lete, de anaga še čedra te boga.»

Matilda je prikimala in je odšla. Vedela je: če posluša starčevo godrnjanje, pride želja za željo na dan. — K sklepu pa prav gotovo vprašanje:

«Al mate 'ej te granjčega?»

Pri vsem je potekel čas kakor misel; le prizidek je rasel počasi.

Tisti teden pred veselico je vzel Tomi Tinico s seboj v Reberje.

«Ali nisem imel prav?» jo je vprašal spotoma.

«Seveda.»

V pričakovanju je pogledala očeta, ki je krenil naravnost k Strmcu.

«Zdaj pa, kar imaš najboljšega pod streho, za mojo čečo.»

Strmec je bil prijazen in je postregel sam. Toliko je bilo lepota in toliko izbere, da Tini ni vedela, kam naj pogleda. Povsod čipke, pentlje, svila, baršun in rože, barva na barvo. Oči so pile do pijanosti, a se niso mogle napiti.

«Vidiš, tako je pri očetu,» je modroval Tomi in se je poigraval s prsti, da so žvenketali v žepu okrogli srebrnjaki.

Izbrala sta belo obleko. Ko jo je Tini ugleдалa je mislila na vile in je bila preverjena, da gotovo nimajo lepših oblek kakor bo ta njena. Vse je bilo pozabljeno v tistem trenutku — le eno se je dvigalo v njeni duši. To je bil ponos — preziranje vsemu, kar je pod njo.

Ko sta zapuščala trgovino, je bil Tinin korak samovesten in umerjen. Da ni telo izdajalo otroka, kretnje bi mogle biti še najprej last ponosite deve...

Stotero misli je rajalo v mali glavi, med njimi je bila tudi tista, ki je spoznala, da je

puškar Tomi samo delavec. Delavec, nič več in nič manj.

Ogledovala je njegove žuljave roke. Tako razpokane in hrapave so bile njegove dlani, da je Tinici nehote ušlo vprašanje:

«Saj v nedeljo boste morali imeti roka-vice, atej, ali ne?»

«Čemu?» se je začudil Tomi.

«Drugi jih imajo — mislim?» se je izognila Tini v zadregi, ki je ni opazilo Tomijevo oko. Mož je bil čisto drugje s svojimi sanjami. Če pojde prav — tale Müller ni napačen človek. Morda bi hotel izpregovoriti v tovarni besedo in iz delavca Gornika bi se dalo napraviti kaj drugega. Takole kak manjši oddelek bi mu lahko zaupali; pod njegovim vodstvom gotovo ne bi uspeval slabo. Pozneje bi mogoče Tini prišla v kako pisarno. Glave ni slabe.

Malo je zapeklo puškarja — pa je zamahnil z roko in je pregel misel.

«Če boš pametna, kakor hočem jaz, boš lahko dosegla še mnogo,» je naklonil hčeri prijazno izpodbudo.

Tinica ni vedela, kam bi moglo meriti to prerokovanje, vendar se je popolnoma vdala čaru vabečih besed. Prav medlo in ponižno je vzkalila misel:

«To bo gledal Francelj!»

Brezskrben smeh je pričal o srcu, ki pozna porednost, a mu je tuja še vsaka slutnja zla.

Večer je mineval v nervoznosti, noč je bila dolga, dolga, a potem se je razlilo nad zemljo jutro in dan kakor božji pogled.

Tini je planila iz postelje in ni mogla dočakati ure, ko naj bi odšla z očetom. Vsemu se je pokorila tisto jutro.

sorto ni dosti, da jo posadimo na kak slučajno prazen prostor in da jo potem prepustimo samo sebi in slučajnim »letinam«, kakor je pri nas navada. Taka sorta potrebuje skrbnega dela, ugodnih leg in zadostnega gnojenja. V takih legah in ob takem delu ima zlata parmena še zmeraj svojo veliko vrednost tudi zanaprej in opravičuje še zmeraj svoje lepo ime: zlata parmena.

PRIPRAVA TEŽKE ZEMLJE ZA JESENSKO SETEV.

Po obdelavi zemlje se ravna tudi naši priredilci. Ni zadosti, da jo s plugom in brano običajno obdelamo, kakor smo od nekdanjih vajeni, ampak važno je, da zemljo čim skrbneje pripravimo za setev. Obžalovati je samo to, da ostaja le malo časa za to, ker so naše njive naprej in naprej obdelane, oziroma obsejane. Komaj pripravimo en sadež z njive, pride že drugi na vrsto. Le za spomladno setev ostane zemlja čez zimo prazna.

Za setev je treba skrbno obdelane in zadosti zdrobljene in zrahljane zemlje, da najde seme vse potrebne pogoje za uspešno kaljenje in ugodno rast. Važen pogoj, na katerega hočem danes opozoriti, je pa tudi to, da je zemlja za setev usodena ali uležena. Ni dobro, če pride seme v votlinasto zemljo, ker se pri srednjetežki in težki zemlji rado zgodi, če se zemlja pri oranju zadosti ne drobi in sproti ne useda. V zemlji, kjer ostajajo pod brazdami votline, marsikatero seme slabo ali pa sploh ne izkali ali gre pa pozneje v nič, posebno če nastopa oster mraz. Zaradi tega je važno, da gledamo pri obdelovanju zemlje za setev tudi na to, da se brazde do tal zdrobe in zadostno usedejo, tako da je zemlja po celi plasti sklenjena.

Pri lahki zemlji, ki se rada drobi, je to lahko doseči. Taka zemlja se že pri oranju zruši in usede. Drugače pa je pri težki zemlji, ki dela pri oranju kepe, ki jih je z brano težko drobiti. Taka zemlja pušča rada votline med brazdami, ki se ne dajo z brano sproti zravnati. Da se taka zemlja za setev zadostno usede, je prav, če jo zamoremo že teden dni prej preorati, da nam do setve obleži in da se po celi plasti usede. Na to je gledati posebno jeseni in še posebno pri rži. Na drobljenje površja samega pa ni pri jesenski setvi polagati tolike važnosti, ker uče izkušnje, da se mlade žitne rastline v zavetju manjših kep, ki ostajajo na površju, čisto dobro počutijo, ker so

bolj zavarovane pred mrazom. To velja posebno pri zimski pšenici. Za zimsko pšenico orjemo zaradi tega zemljo tudi v bolj vlažnem stanju, tudi če se ne da zemlja na drobno obdelati. Nastale kepe se do spomladi navadno same zdrobe in poravnajo. V notranjosti brazd bodi torej zemlja useдена, na površju samem pa je lahko nekoliko kepasta ali manj zdrobljena, da je godna za setev.

Sadna razstava v Rimskih toplicah

Zelo prijetno presenečenje nam je napravila podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Šmarjeti pri Rimskih toplicah 18. t. m. Presenetila nas je z zelo lepo in v vsakem oziru uspešno sadno razstavo.

Z negotovostjo in celo z nekolikšnim nezaupanjem se je pripravljala ta prva prireditel v laškem okraju, vendar nas je nepričakovani uspeh prepričal, da so bili vsi tozadevni dvomj neupravičeni. Brez dvoma je ta gospodarski uspeh v prvi vrsti zasluga šolskega upravitelja g. Majerja, ki je šel od hiše do hiše in je pridobil ljudstvo z vztrajno in odločno propagando za razstavo. Marljivo mu je v tem oziru pomagal tudi gosp. Agreš. Določitev vrst in ves trudapolni aranžma prireditve pa je izvršil naš nedosegljivi sadjarski učitelj g. Miha Levstik iz Celja. Tozadevno mu je z vso spretnostjo šlo na roke domače učiteljstvo.

Otvoritev razstave se je vršila v nedeljo zjutraj s predavanjem o izboru sadnih vrst in o ekonomični uporabi sadja. Po predavanju so imeli posestniki in vsi mnogobrojni ljubitelji naših najplemenitejših gospodarskih panog — sadjarstva in vrtnarstva — v Rimskih toplicah in v Laškem priliko pri sadnem ogledu spoznati imena nepoznanih vrst, spoznati uporabo raznega sadjarskega orodja in ob pogledu na belo pogrnjene, z rumenim in rdečim zlahtnim sadjem bogato obložene mize, na okusno okrasitev s tihim zelenjem in z zalimi, skromnimi cveticami uživati čisto, neskaljeno veselje in tiho radost.

Uspeh razstave ni bil samo gospodarski, ampak tudi vzgojni. Rimske toplice, ta čarobni platinjski kotiček, nam so v svoji ljubki jenski zasanjanosti nudile to nedeljo brez običajnega tujskega in gostilniškega hrušča mnogo iskrenega užitka in pristržne domače zabave. F. W.

Tedenski tržni pregled

ŽITO. Po padanju cen je na ameriških žitnih tržiščih ponovno nastopila okrepitev, dočim so na evropskih tržiščih cene precej stalne. Na ljubljanski borzi so bile 27. t. m. za 100 kg na debelo naslednje cene: vojvodinska in slavonska pšenica 334 do 342 Din 50 p, vojvodinska turščica 240 do 250 Din, moka «0» 490 Din.

ZIVINA. Cene brez večjih sprememb. Na zadnjem mariborskem sejmu 27. t. m. so bile za kilogram žive teže nastopne cene: debeli voli 7 Din 75 p do 8 Din 25 p, poldebeli 6 do 7 Din, plemenški 3 Din 75 p do 5 Din 50 p, bikji za klanje 6 Din 25 p do 8 Din 25 p, klavne krave, debele 6 Din 50 p do 8 Din, plemenske 5 do 6 Din, krave za klobasarje 3 Din 50 p do 4 Din 50 p, molzne in breje krave 5 do 5 Din 50 p, mlada živina 7 Din 50 p do 8 Din 50 p. Mesne cene so bile: govedina 10 do 18 Din, teletina 17 do 22 Din 50 p, svinjina 15 do 30 Din za 1 kg.

KRMA. Na mariborskem trgu se je minulo soboto prodajalo seno po 65 do 80 Din za 100 kg.

SADJE. Po naših mestih se prodajajo na drobno: jabolka po 3 do 7 Din, hruške po 4 do 8 Din, breskve po 3 do 11 Din za 1 kg.

Sejmi

1. oktobra: Tržič.
3. oktobra: Kranj, Dol pri Laškem, Litija, Jesenice na Gorenjskem (le za blago), Konjice (trg), Ormož, Slovenjgradec.
4. oktobra: Velike Poljane, Jurklošter, Turnišče, Sv. Lenart v Slovenskih goricah.
5. oktobra: Tržišče, Motnik, Hodoš (za živino in blago), Ponikva pri Šmarjah.
6. oktobra: Pišce, Toplice pri Novem mestu, Kostrivnica.
8. oktobra: Rakičan.

Cene tujemu denarju

Na zagrebški borzi se je dobilo 27. t. m. v valutah:

- 1 dolar za 56 Din 17 p do 56 Din 37 p;
- v devizah pa se je dobilo:
- 100 avstrijskih šilingov za 799 Din 25 p do 802 Din 25 p;

Veselični prostor se je kopal v solncu. Slavoloki in paviljoni, rože in pisani trakovi so vabili goste...

Vse Reberje je bilo pokoncu. Kdor je še kje dihal malce slovenski, je ta dan otresel svoje robato kmetiško pokolenje in je pozdravil znanca in prijatelja krepko:

«Heil!»

Prišla so društva: Verein der deutschen Mütter und Frauen (predsednica je nosila ime Bobek), Turnverein (načelnik je bil sam gospod Dolinšek, oziroma Tholinschegg) itd. Vse je bilo v praporih in zastavah.

Prišli so zastopniki raznih oblastev in uradov, imenitni zasebniki — vse, kar je imelo količkaj ugleda; še celo sam gospod župan je prišel na veselični prostor.

Sredi travnika je stala slovesno ovenčana govorniška tribuna. Tja je stopil sam gospod Müller in je pozdravil goste.

«Ne da bi hoteli komu krasti — nikdar tega. Navzoči so prišli pokazat svetu, da je Reberje (Rebriach) je zvenelo to ime v nemški govoric) svoboden in zaveden trg, ki noče utoniti v slovenskem naliivu.»

Gospod Müller je govoril tako lepo, da so kimali vsi veljaki in so zastavonoše naklanjali zastave v znak odličnega spoštovanja in popolnega soglasja. Zraven je bil govor tako umetniško dolg, da so se vsevprek hrepeneče odpirala žejna usta.

Ko je gospod Müller opazil to dejstvo, je naglasil, da zato sklene svoje skromne besede z željo:

«Es lebe hoch das deutsche Kärnten.» (Naj živi nemška Koroška!)

Ljudje so rekli »hoch« in »heil« ter so brzo segli po pijači brez ozira na to, da je zbor pevskega društva Saitenklang glasno vabil k uživanju umetnosti.

Tini je prišla z očetom in je bila trdno uverjena, da dobi oče zopet mesto v bližini gospoda Müllerja. Toda pričakovanje jo je varalo tako, da je osramočena očitala puškarju:

«Zakaj niste vzeli rokavic, atej?»

Tomi se je nasmehnil, češ:

«Le pusti to in pojdi po svojem delu!»

Bila je določena za prodajalko. Upala je z gotovostjo, da jo pridele k srečkam za šaljivi srečolov, k cvetkam ali tako kaj boljšega. Pa nič. Südmarkine kolke so ji dali na razpolago. Delavci so odgovarjali:

«I schreib' nix.» (Ne pišem nič.)

Če je šla za gospodi so se praskali za ušesi:

«Ich hab' schon g'nua.» (Imam že dovolj.)

Seve, ko je bila cela vrsta deklet samo s to drobnarijo. Kdo naj pa siplje denar za pisane papirčke!

Tini je bila zelo jezna in je potožila očetu vse te neprilike, toda puškar ni imel zanjo drugega kakor besede:

«Alles muss sein, gross wie klein.» (Vse mora biti, malo in veliko.)

Bil je za blagajnika pri plesišču in je bil zadovoljen s svojim poslom. Tini pa je le silo zadrževala slabo voljo. Postala je pri plesišču in si je ogledovala pare. Med njimi je bilo vse polno mladih ljudi iz takih hiš, od koder so jo poganjali, ko je prišla z vabili. Čudno se ji je zdelo, skoro ni mogla verjeti, a

končno je bila njena jeza zaradi tega le še hujša.

«Največ sem navabila jaz, zdaj je pa takole!»

Mrmraje je odšla zopet svojo pot.

Kakor sta ponehavalta dan in vročina, tako sta naraščala veselost in hrup. Potem so zagoreli lampijončki, rakete so švigale v zrak in mize so se šibile pod preštevilnimi steklenicami.

V tem se je začela boljšati kupčija. Tini je na željo kupcev delila poljube in poljubčke ter je prodala kolkov do čuda.

«Meni tudi!» je začela nenadoma za seboj glas, ki pa se ji je zdel znan. Okrenila se je in je spoznala gospoda iz Celovca. «Papa,» ji je ušlo nehote. In ponudila mu je mali ustni in veliko polo kolkov.

Gospod si je privoščil obojega in se je zapletel s Tinico v razgovor. Bil je še prav tako bled in suh kakor pred časom, ko ga je videla v Celovcu.

«Ali ste sedaj v Reberjah?» je poizvedovala mala.

«Brata sem prišel obiskat. Ali poznaš gospoda Müllerja?»

Tinica je bila vzhicena od radosti:

«To je vaš brat?»

Hodila sta skupaj ves večer in pozno v noč; hodila sta med ljudmi in po krajih, koder ni bilo ljudi. Gospod je govoril lepo in ravnal ljubeznivo. Podaril ji je pisan bankovec in kopo sladkih obljud. Tini pa je iz hvaležnosti razkrila njegovi radovednosti vse, kar je pač mogla razkriti pri svojih nežnih letih. Ždela sta ob strani, na temačnem prostoru. Ni ga

100 nemških mark za 1352 Din 50 p do 1355 Din 50 p;
 100 italijanskih lir za 309 Din 16 p do 311 Din 16 par;
 1 dolar za 56 Din 65 p do 56 Din 85 p;
 100 francoskih frankov za 222 Din 25 p do 224 Din 25 p;
 100 češkoslovaških kron za 168 Din 02 p do 168 Din 82 p.

Kratke vesti

— **Položaj na hmeljskih tržiščih.** V Savinjski dolini se kupuje hmelj po 50 do 54 Din za en kilogram. Prav isto ceno ima letos baški hmelj, ki je sicer vsako leto cenejši, ker je tudi slabše kakovosti od savinjskega. Cene tiščiijo k tlom največ novi hmeljarji izvensavinjskega okoliša, ki ponujajo kar sami hmelj, včasih po prav smešno nizkih cenah. Na inozemskih tržiščih se cene čvrsto drže in se v Z a t c u gibljejo med 2000 do 2350 češkoslovaških kron za 50 kg (67-40 Din do 79-20 Din za 1 kg), a v Nürnbergu do 280 mark za 50 kg (do 75-80 Din za 1 kg).

— **Lep uspeh živinske razstave za laški okraj.** Dne 22. t. m. je priredil okrajni zastop v Laškem za ves laški okraj razstavo plemenske govede muredolske pasme v Šmarjeti pri Rimskih topličah z namenom, da se pospešuje muredolska pasma, ki v tem okolišu od vseh pasem najbolje uspeva. Razstave se je udeležilo 140 živinorejcev z 200 glavami plemenske živine, in sicer je bilo: 25 odraslih bikov, 10 bikov v starosti od 6 do 18 mesecev, 120 krav (s svežim mlekom, bregih, oziroma s teleti) in 45 telic, starih nad 1 leto. Posebno vrsto je tvorilo 30 krav in telic, nakupljenih po okrajnem zastopu meseca maja na Planini in Dobju ter razdeljenih med najboljšerejce. To živino sta pregledala strokovnjaka oblastni kmetijski referent g. Černe in tajnik Kmetijske družbe g. inž Lah ter ugotovila, da odgovarja pasmi tamošnje živine (muredolske), da je lepe zunanosti, za pleme sposobna in za napredek tamošnje živinoreje velikega pomena. V splošnem je bila živina prvovrstna, po večini sivopšenična. Posebno so se odlikovale občine Marija gradec, Jurklošter in Sv. Lenart, kjer uspeva res prvovrstna živina muredolske pasme. Zato je tudi bilo izbiranje živine za nagrado zelo

težavno, ker je bila vsa živina lepa. Če bodo sredstva na razpolago, se bo v tej smeri napravilo še mnogo koristnega.

— **Letošnja vinska trgatve.** Ponekod so vinogradniki že začeli s splošno trgatvijo, čeprav grozdje še ni popolnoma dozorelo. Mošt vsebuje v najugodnejših primerih le 14 do 17 odstotkov sladkorja, kar ne dá kvalitetnih vin. Trtno listje je še brez izjeme zdravo, zeleno in baš zadnje dni producira dragocene snovi, katerih vrednost gre v milijone. Ako hočemo doseči kvalitetna vina, na kar smo celo leto glede na ugoden potek vremena z gotovostjo računali, je potrebno, da počakamo s splošno trgatvijo vsaj do 10. oktobra, pri trgatvi pa pazljivo ločimo gnilo od zdravega grozdja, ako že nismo poprej podbirali. Le v tem primeru smemo upati na boljše cene in lahko prodajo letošnjega vinskega pridelka. V nasprotnem primeru pa nas bo tlačilo tuje ceneno vino in mi svojega pridelka zopet ne bomo mogli spraviti v denar, kakor si zaradi težkega gospodarskega položaja v splošnem želimo. Upoštevajoč vse te okolnosti je veliki župan mariborske oblasti naslovil na sreske poglavarje brzojavko naslednje vsebine: Pozovite županstva vinorodnih občin, da vplivajo na vinogradnike, naj nikakor ne vrše vinske trgatve pred 10. oktobrom. Dokler je trtno listje zdravo, zeleno, producira

dragocene snovi, ki višajo vrednost vinskemu moštu.

— **Ustanovitev kmetijske nadaljevalne šole v Kamniku.** Ker nima vsakdo prilike posečati kmetijskih šol in je potrebno, da se tudi kmetovalec strokovno izobrazi, oziroma izpopolni svoje znanje, kakor delajo to drugi stanovi, se bo v ta namen vršila v Kamniku zimska kmetijska nadaljevalna šola. Pouk bo brezplačen ter se bo vršil dvakrat na teden popoldne, in sicer od 15. oktobra do 15. marca. Predavali bodo strokovnjaki o vseh panogah kmetijstva (kmetijsko gospodarstvo, zadružništvo, sadjarstvo, gozdarstvo, živinoreja, prva pomoč pri nezgodah živine, mlekarstvo, kmetijsko spisje, kmetijsko računovodstvo in kmetijska zakonodaja). Tečaj sme posečati vsakdo, ki je izpolnil 14. leto. Zeleti bi bilo, da ga posečajo v prvi vrsti mladi gospodarji in oni, ki bodo gospodarstvo prevzeli. Prijave sprejemajo županstva in župni uradi do dne 3. oktobra.

— **Sadna razstava v Laškem.** V Laškem bo priredila podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva sadno razstavo v nedeljo 9. oktobra t. l. v prostorih osnovne šole. Podružnica vabi vse bližnje podružnice, sadjarje in vrtnarje ter ljubitelje sadjarstva, da si zanimivo in poučno razstavo ogledajo. Železniške zveze na vse kraje so ugodne.

DOMAČE NOVOSTI

* **Bivanje kraljevske dvojice v Zagrebu.** Vesti, da bo kraljevski par preko zime prebival v Zagrebu, se potrjujejo. Banska palača se že primerno ureja.

* **Volitve v občinski svet ljubljanski** bodo v nedeljo 2. oktobra. Nosilec liste SDS, ki ima tretjo skrinjico, je gosp. dr. Dinko Puc. Možje, ki so na tej listi, so nam garancija, da bodo napravili red v ljubljanskem občinskem gospodarstvu, če bodo izvoljeni. Ljubljana ne sme dopustiti, da bi jo strahoval klerikalizem.

* **Izredno povoljen uspeh pokrajinske razstave** «Ljubljana v jeseni». V ponedeljek se je zaključila pokrajinska razstava «Ljubljana v jeseni», ki je bila ves čas trajanja deležna največjega za-

nimanja. Zlasti je uspel kmetijski del razstave. Sadje in med sta se najbolje prodajala. Nekaj sadja se je prodalo celo v Srbijo in Bosno. Gledališka in higienska razstava ostaneta odprti še do ponedeljka.

* **Patrijarh pravoslavne cerkve v Ljubljani.** Iz Rogaške Slatine, kjer se je nabajal na letovišču, je patrijarh Dimitrij, vrhovni poglavar srbske pravoslavne cerkve, prispel te dni preko Maribora in Celja v Ljubljano, kjer so ga zastopniki oblastev in drugi prijazno sprejeli. Iz Ljubljane je patrijarh Dimitrij odpotoval na Bled.

* **Srbski kmetovalci v Sloveniji.** V soboto je prispela v Ljubljano pod vodstvom sedanjega užiškega velikega župana dr. Baltiča in predsed-

bilo človeka, ki bi ju bil motil v njenem početju.

Pozno v noč je gospod izginil. Zamrmral je nekaj o važnih opravkih in se je pomešal med množico, toda Tini ga je pričakovala in iskala zaman. V zapuščenosti se je začelo oglašati očitjanje. Skelelo je v mislih, žgalo je v srcu, in kakor da je naga pred ljudmi, je podhrtevalo njeno telo. Bleda in trudna se je vrnila k delu. Z očmi je venomer zasledovala gospoda Müllerja, ali brata ni bilo videti pri njem...

Čim bolj je temnela noč, tem bolj so se odpirala srca. Pijača je razvezala slovesnost in po vsem veseljem prostoru je polagoma zmagala slovenska beseda. Najprej so začeli fantje iz okolice, razvneti srca svojih obožovank v prosti domači besedi. Šlo je pač bolj gladko in bolj prisrčno. Za njimi je krenilo delavstvo na isti tir. In kakor da so oboteli, so zapadli naposled še veljaki tej vinski slabosti. Govorili so po domače, čeprav je šlo nekaterim res dokaj trdo. V govorico je zadonela kmalu tudi domača pesem:

Moja dečua je muada,
 polube ma rada,
 še rajše jes njo,
 e' je zaubrna dro.

Proti plesišču so hiteli pari. Krep fant je zaukal in se je razkoračil:

Godce, le godite
 štajersče niže,
 moja dečua je muada,
 ma use uoljne glide

(Dalje prih.)

Soteščan:

Tajnosti grajskega stolpa

(Povest iz davnih časov.)

(Dalje.)

Slastno je listal po skrivnostni knjigi, čital in gubančil čelo. Našel je obširne sestavke, popise čudodelnih spojin, čijih domovina je nekje tam daleč na vzhodu, odkoder izvira toliko čarodejstva. «Na vzhod, na divni vzhod!» je tlesnil z rokami. V duhu se je odpravil v deželo vzhajajočega solnca, iskat čarodejno tvarino. Pot, ki ga je privedla v čarobno pokrajino, je bila posuta z biseri, na drevju je zorelo zlato in srebro se je prelivalo v ogromnih rekah.

Spomin na jetništvo ga je prebudil iz cve-toče domišljije. Vztrepetal je ob zavesti, da je zavrgeš svobodo zavoljo rdečega zlata. Skrit mora ostati toliko časa, dokler ne najde čarodejne spojine, a ko se bo zasvetil v bogastvu, tedaj bo smelo stopil pred kralje in cesarje, pa tudi pred cerkveno oblastvo.

Oko mu je obstalo na listu s črnim okvirjem, ki je zapiral rdeče besedilo. «Rek, s katerim boš priklical duha», mu je nekaj pošepetalo. «Čim ga izrečeš, se ti bo prikazal ter ti izpolnil željo.»

Počakal je noči in ko je odbilo dvanajst, je začrtal okoli sebe krog, stopil je vanj in mrmral besede iz čarodejne knjige.

Zunaj na hodniku so se pojavile stopinje, vrata so se odprla — pred čarodejca je stopil mož, zavil v rjavo haljo. Po celici se je razlila trenutna tišina

«Ali si ti, začetnik sleparstva in zvijače?» je graščak prekinil turoben molk.

«Ti si me poklical,» je spregovorila prikazen. «Ali veš, koga si poklical?»

«Satan! Torej si prišel?»

«Reci mi Hasan, tako se imenujem.»

«Ali nisi vladar pekla?»

«Njegovo namestnik. Saj vidiš, da sem človek iz mesa in krvi, poslan pa sem prav od peklenškega poglavarja in izvajam njegovo delo.»

«Ako si človek, kako si prišel semkaj? Nihče na svetu ne more v te prostore.»

«Prišel sem po navdihu svojega gospodarja. Ali si nalašč narisal krog in izrekel skrivnostne besede? He, prijatelj!»

«Prav imaš. Pomagaj, sicer bom uničen.»

«S čim naj ti pomagam?»

«Ali si več čarodejstva? Poišči mi kamen modrosti.»

«Prepovedana umetnost mi je najljubše razvedrilo. Vendar — vraga ne smeš pozvati, ako mu ne obljubiš plačila.»

«Po delu bova govorila o plačilu.»

«Zahtevam jamstva pred začetkom in hočem da boš izvajal pogoje.»

«Saj veš, da nimam, kar bi hotel...»

«Tako? Pogajati se hočeš z menoj, ali me celo imeti za norca? Čuvaj se lahkomišelnosti, zakaj brez mene ne boš našel kamna modrosti.»

«Podpisal bom vsako pogodbo, samo da mi pokažeš čarodejni predmet.»

«Pogoje boš izvedel.»

Graščakove oči so zažarele v peklenkem veselju. Blazna hvaležnost do dobrotnika ga

nika oblastnega odbora v Uzicu Smiljanca skupina tamonjih kmetovalcev, zastopnikov tamonjnega združenstva, da prouči slovenske kmetijske in združniške razmere. Dragi srbski gostje so bili tako v Ljubljani kakor pozneje v Zgornji Šiški, Škofji Loki, Kranju in drugod prav prijazno sprejeti. V Zgornji Šiški, kjer so jim krajevni činitelji priredili obed, so srbski kmetje zapeli celo slovenske pesmi, kakor «Naprej zastava slave», «Regiment po cesti gre» in druge. Bratski gostje so kazali največje zanimanje za naše kmetijske razmere in naprave ter so gotovo videli marsikaj, česar v svoji domovini še ne poznajo. Dragi gostje, bodite pozdravljeni v Sloveniji in vzemite s seboj najboljše vtise!

* **Volitve v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani** bodo 30. oktobra t. l. Reklamacijski rok teče od 25. t. m. do 8. oktobra (14 dni). Vrhovni obrtniški svet poziva volilce, da vnpogledajo v občinskem uradu, ali so vpisani v imenik.

* **Poučna predavanja v Trbovljah.** Pred dnevi je bila sklicana v Trbovljah na vzpodbudo Delavske zbornice anketa vseh izobraževalnih društev zaradi poučnih predavanj v zimski seziji. Medtem, ko so eni predlagali, naj se predavanja vršijo skupno za vse, so zahtevali drugi, naj se vrše predavanja za vsako društvo posebej. Do odločilnega sklepa ni prišlo. Izbrala se je komisija, ki naj stvar prouči.

* **Nov poslanec v mariborski oblastni skupščini.** Ker je postal socialistični poslanec mariborske oblastne skupščine g. Petejan narodni poslanec, mora odložiti mandat oblastnega poslanca. Na njegovo mesto pride železničar in svetnik mariborskega občinskega sveta g. Alojzij Čanžek, ki je kandidiral pri oblastnih volitvah na skupni listi s socialisti kot zastopnik levega krila.

* **Slabo klerikalno politiko občutijo že novorojenčki.** Klerikalno-radikalni člen 82. finančnega zakona je vzrok, da je moral tudi litijski okrajni zdravstveni zastop črtati vsakoletno predvideno vsoto v znesku 2000 Din. Uradni zdravnik litijskega sreskega poglavarstva je nakupil vsako leto iz te postavke različno babiško orodje in druge potrebščine ter jih brezplačno razdelil med babice. Letos pa je blagajna prazna in je ves trud za iztisenjenje potrebnega zneska zastonj. Razumljivo je, da se razburjajo zaradi tega naše babice

in prerokujejo zaradi pomanjkljivih zdravstvenih sredstev zimskim novorojenčkom šibkejši razvoj.

* **Poziv sorodnikom in tovarišem vojakov, padlih v koroških bojih!** Dne 30. oktobra t. l. bo v Dravogradu odkritje nagrobnega spomenika tukaj v koroških bojih leta 1919. padlih vojakov. Pokopanih je v tem kraju 20 jugoslovenskih junakov. Znana so le naslednja imena: poročnik Urh Malič, Jožef Pogačnik, Avgustin Es, Franc Košir, Franc Korošec, Ivan Kropec, Anton Lepej, Franc Maček, Jakob Mlakar, Anton Mlinc, Alojzij Rozman in Matija Temnikar. Drugih osem je neznanih. Prosimo sorodnike in tovariše, ki bi vedeli za ime katerega tukaj pokopanega, nam neznanega sobojevnika, da nam tekom osmih dni sporoče ime na naslov: Kolo jugoslovenskih sestev v Dravogradu.

* **Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev v Mariboru.** Na rednem letnem zboru, ki ga je imela zadruga pred tedni, se je izvolil naslednji odbor: gostilničar v Narodnem domu Andrej Oset za načelnika; gostilničar in kavarnar «Pilsenski vir» Henrik Senekovič za podnačelnika; gostilničar Franc Verzel za blagajnika; kavarnar Josip Serec, hotelir Franc Zemljič, gostilničar Ivan Hönigmann, gostilničar Ivan Kos in kavarnar Alojzij Ivančič za odbornike; gostilničar Rado Starman, kavarnar Alojzij Strehar in gostilničarka Franciška Ingoličeva za namestnike; gostilničar Andrej Filipič in kavarnar Josip Cizel za pregledovalca računov. Na občnem zboru je bilo z večino glasov sklenjeno, da plačajo gostilničarji po 1 Din od hektolitra vina in piva, kavarnarji pa po 3 Din letne članarine, katere ne bo več pobiral tajnik, ampak se bo plačevala po poštnih položnicah. V to svrhu dobi vsak član svoj račun in poštno položnico, po postji priporočeno doposlano. Obenem se opozarjajo vsi člani, da se lahko v vseh zadevah glede gostilne, taks, dohodninskega, prometnega, obrtnega in katerega koli davka ter različnih prizivov obrnejo na združno pisarno, kjer dobe vse informacije brezplačno. Zdržna pisarna je mesto, kjer se dobe nasveti v vseh naših težavah. Obenem prosimo vse gostilničarje in kavarnarje, da gredo zadrgi v vseh zadevah na roko ter jo informirajo v vseh krivicah, ki se gode posameznim gostilničarjem ali pa gostilničarskemu stanu sploh. Zadnja leta se godi gostilničarskemu stanu sploh toliko krivic, da je potreba, da vsak gostilničar

vsako krivico, ki jo čuti sam ali ves gostilničarski stan, takoj naznani v združni pisarni in dene na zapisnik vse krivice. Uradne ure so razen nedelj in praznikov vsak dan dopoldne.

* **Občinski zastop v Prekopi pri Vranskem razpuščen.** Veliki župan mariborske oblasti je razpustil občinski zastop v Prekopi pri Vranskem kot nezmožen za delo. Za občinskega gerenta je bil imenovan učitelj na Vranskem gosp. Julijan Sevnik.

* **Civilni pogreb.** Iz Zagorja poročajo: V soboto popoldne smo spremili na zadnji poti nenadno umrlega gostilničarja Leopolda Brvarja. Brez cerkvenih obredov se je pomikal žalni sprevod izpred hiše žalosti na farno pokopališče. Kljub vsemu je zadnja pot pokojnega Brvarja bila veličastna. Sprevod je otvorila rudarska godba, za njo so stopali Sokoli iz Zagorja, Litije in Trbovelj z dvema praporoma, nakar je sledil oddelek gasilcev. Za krsto so šli ožaloščeni sorodniki, a nato je sledila dolga, skoro nepregledna vrsta pokojnikovih znancev in prijateljev. Ogmorni sprevod je pač sam pričal, koliko priljubljenost je užival pokojnik v tukajšnji javnosti. Vso pot je godba igrala žalostinke, pevski odsek zagorskega Sokola pa je pel v slovo pred hišo žalosti, nadalje pred Sokolskim domom, kjer se je sprevod ustavil, in na pokopališču. Duhovščina, ki ni hotela iti s pogrebom, je videla, da gre tudi brez nje.

* **Podaljšanje gledališke in higienske razstave v Ljubljani.** Zaradi velikega zanimanja in obilnega obiska je sklenila uprava Ljubljanskega velesejma, da podaljša gledališko razstavo do ponedeljka 3. oktobra. Razstava je odprta vsak dan od 10. do 12. in popoldne od 1. do 6. ure. Vstopnina znaša 2 Din. Prosvetna društva, šole in druge korporacije, ki najavijo upravi velesejma svoj poset, dobe znižano vstopnino po 1 Din za osebo. Začasni dohod na gledališko razstavo je preko sejmišča skozi glavni portal ob Gosposvetki cesti. — Podaljšana je tudi higienska razstava.

* **Potres.** Dr. Belarjev observatorij pod Triglavom je zabeležil 25. in 26. t. m. močnejše potresne sunke v oddaljenosti 2500 km.

* **Obrtna nadaljevalna šola pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah.** Pišejo nam: Vpisovanje za šolsko leto 1927./1928. bo 2. oktobra od 8. do 12. ure. Vsak novovstopivši vajenec ali vajenka

je vrgla preden na kolena; z obema rokama je zgrabil za plašč ter mu ga je hotel poljubiti.

«Ne dotakni se me,» mu je prepovedal. «Človek sem kakor ti, čeprav me je narava obdarovala z modrostjo moje domovine.»

«Odkod si, prijatelj? Nikar mi ne zakrivaj.»

«Moja domovina je Indija, dežela skrivnosti in čarodejstva.»

«Iz daljnega vzhoda si — on, ki sem ga poklical...»

«Pri nas je tekla zibel znanosti, po kateri hrepeniš — veda, ki jo iščejo največji učenjaki sveta. Mi opazujemo zvezde in razlagamo njihovo migljanje, v katerem se skrivajo znamenja, nevidna navadnemu očesu.»

Graščakovo zadovoljstvo je zasenčila nova bojazen. Zavedel se je, da stoji pred človekom, ki gleda z bistrim očesom skozi steklo v temno njegove duše.

«Strašno znamenje se je skrivalo za oblaki,» se je zamaknil v razodetje. «Zvezda, ki me je vodila na Orlovje, je bila krvava — dokaz, da je tvoja plemenita roka omadeževana s krvjo. Med nama mora vladati vsestranska jasnost, zato je najbolje, da priznaš.»

Baron je škrtnil z zobmi in izustil debelo kletev.

«Priznaj!» mu je zapretil. «Sam mi moraš povedati, s kakšno pregreho si se onečastil. Morda prav zaradi tega ne napreduješ v znanosti in ne najdeš kamna modrosti. Odprj mi srce, zakaj skrajni čas je, da odstranimo za preke.»

Kakor vosek na toplem tako se je trmo-glavi baron omehčal ob teh besedah. «Zvezda je pomenila...» je priznal in sramotno pordel.

«Nedolžno kri si prelival,» ga je tujec prijel za besedo.

«Kazen je zahtevala življenje. Pravica je dvignila meč, ker je morala prejeti zadoščjenje.»

«Ne skrivaj se pod krinko laži,» je porasel Indijec. «Kako naj bo čista roka, ako sta sodelovala srce in duša?»

«Kdo ti je povedal?» je jeknil baron, navidezno ogorčen.

Zvezda, ki je plavala nad mano. Ne misli, da poizvedujem iz radovednosti, ampak tebi bo koristilo, ako izpoveš resnico.»

Otmar se ni mogel več ustavljati, globoko je šel po sapo in pričel: «Pred nekaj dnevi je prišel na Orlovje odposlanec sovražnikov naše vere — vrag v človeški podobi...»

«Ne obsojaj človeka, ki ga ne poznaš,» je užalilo Indijca.

«Prišel je preoblečen in obložen z zlatom ter me je hotel podkupiti. Sam kralj ga je poslal vedoč, da sem hraber vojak in izkušen vojskovodja. Nagovarjal me je, naj se dvignem proti križu, kar sem odločno odklonil. Nadlegoval me je toliko časa, dokler mu nisem zapretil s smrtno obsodbo.»

«Lažeš. Zvezde so mi govorile o sleparstvu, zvijači, plamenu in o smrti na vešalih.»

Graščaku je zaprlo sapo; dolgo je trajalo, preden je mogel govoriti. «Hasan, tvoja znanost je nadnaravna,» je jecjal preplašen.

«Čemu si se drznil tajiti? Vselej, ko se umakneš resnici, se približaš novim oviram na poti do kamna modrosti.»

«Zvezde so govorile,» je priznal skesano. «Vse sem pripravljen razodeti.»

«Gorje ti, ako boš kaj zamolčal.»

«Obtožili so me čarodejstva in jaz sem jim hotel uiti. Poslužil sem se priložnosti: povabil sem vsiljivca v svojo sobo ter ga napadel. Spretno se mi je umaknil, namesto njega pa sem zadel njegovega spremljevalca, ki se je zgrudil mrtev na tla. To je razvnelo odposlanca, da se me je lotil z golim mečem in izzval neizprosno boj. Svetiljke, katere sva razbila, so zanetile požar. Služabniki so zapazili ogenj in prihiteli na pomoč. Ko so razbijali zaklenjena vrata, sem si izmislil načrt ter ga obenem tudi udeležil. Razsekal sem truplo umorjenca ter ga skril pod goreče preproge, nakar sem pobegnil ter se skrivoma nastanil v samotnem stolpu. Grajsko osobje je bilo prepričano, da je izpod pepela potegnilo moje ožgano truplo ter so ga slovesno pokopali. Tako sem utekel sramoti v mirno življenje, posvečeno vеди, ki bo osrečila človeštvo.»

Strašen je bil utis, ki ga je izzvalo graščakovo pripovedovanje na mirnega poslušalca. «Naprej!» je škrtnil z zobmi. «Zvezda je bila krvava, znamenje dvojnega umora...»

«Prišli so pogana kot morilca ter ga vrgli v ječo. Zvedel sem, da je bil obešen v dolini pod Orlovjem.»

«Pa kdo ti je to sporočil? Tvoje zveze so vendar pretrgane z zunanjim svetom.»

naj prinese s seboj delavsko knjižico in odpustnico iz osnovne šole. Reden pouk se bo pričel 5. oktobra ob 14. uri. To šolo obiskovati so obvezni vsi obrtni in trgovski vajenci ter vajenke, oddaljeni od šole do 6 km. Prostovoljno pa jo lahko obiskujejo tudi vajenci izven določene razdalje, pomožni delavci in pomočniki. Vodstvo opozarja mojstre in starše vajencev ter vajenk, da se točno ravna po tem razglasu, sicer jih bo zasledovalo in kaznovalo obrtno oblastvo, ki postopa napram renitentnikom zelo strogo.

* Požar v Spodnji Šiški. V Spodnji Šiški je nastal te dni v delavnici mizarskega mojstra Bizjaka požar, ki bi lahko povzročil katastrofo. Le izredni požrtvovalnosti gasilcev se je zahvaliti, da ni požar uničil večjega kompleksa hiš.

* Strahovit vihar s potresom v Ptuj in okolici. V zadnjem času je vladala v Ptuj in okolici vročina in sopenica. Tudi zadnja nedelja se je razvila v najlepši poletni dan, ki ga je popoldne motil le hud veter. V prvih ponočnih urah je postal veter še silnejši, nato pa je zavladalo za nekaj časa zatišje. Deset minut pred 22. uro pa se je pojavil v Ptuj in najbližji okolici strahovit ciklon, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši ljudje. Vmes je bliskalo in grmelo ter se je vsula tudi debela toča. Občutila sta se tudi dva močna potresna sunka. Vihar je povzročil v Ptuj in okolici ogromno škodo. Trgal je strehe, podiral drevje, ruval brzojavne drogove, toča pa je bila tako silna, da je polomila šipe in opeko na strehah. Z zvonika cerkve v Majšpergu je vihar odtrgal celo pločevinasto streho, ki jo je popolnoma zvil in vrgel daleč v stran. V neki vili v bližini Ptuja, ki je imela svoj stolp, je dotični stolp kakor odrezan vrgel vihar daleč na sredo travnika. Ljudi, ki so bili na cesti, je ciklon metal kakor snope, da so bili prisiljeni se stisniti v cestni jarek, da jih ni naravnost ubilo. Na dveh straneh je divjal požar, in sicer že pred nevihto pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah in v Medelišču. Škoda je velikanska. V holoških vinogradih je toča obrala ves letošnji pridelek.

* Nesreča zdravnika. Gornjeradgonskega zdravnika dr. Breznika je te dni, ko se je iz Starešincev z motorjem vozil od nekega bolnika, zadela huda nesreča. Sredi ceste se mu je zaletel v sprednje kolo velik pes s tako močjo, da se je motor prevrgel. Zdravnika so nezavestnega prenesli v bližnjo hišo ter poslali v Radgono po

zdravnika dr. Ogrizka. Ta se je z avtomobilom pripeljal svojemu tovarišu na pomoč in ga odpeljal domov.

* Strela zanetila požar. Iz Levca nam poročajo: V petek 23. t. m. zvečer je med hudo nevihto udarila strela v Zilnikov kozolec, ki je pogorel z vsemi pridelki. Domači in sosedni gasilci so bili zaradi velikega naliva do zadnje niti premočeni. Ker ni bilo vetra, so gasilci lahko obvarovali bližnjo domačijo.

* Velik požar v Kasazah pri Petrovčah. Pišejo nam: V nedeljo popoldne je upepelil požar gospodarsko poslopje in velik kozolec s 6 predeli, last veleposestnika g. dr. Šribarja iz Drešinje vasi. Zaradi velikega viharja se je ogenj s silno naglico razširil po vsem s krmo na gosto natlačenim gospodarskim poslopjem, od tod pa na kozolec, ki je bil obložen z jesenskimi pridelki. Osem gasilskih društev je imelo zaradi viharja silno težavno delo, dve motorni pumpi sta dovajali vodo iz bližnje Savinje na pogorišče. V veliki nevarnosti je bilo Brežanovo gospodarsko poslopje ob savinjskem mostu. Kdo je zažgal, še ni povsem jasno; tam stanujoči najemniki govore o nekem beraču, ki je grozil, ker ni dobil dovolj milodarov. G. dr. Šribar ima občutno škodo.

* Smrt pri eksploziji. V kovačnici Scherbbaumovega mlina v Mariboru sta popravljala kovača Andrej Lorbek in Josip Eiletz neko cev. Iz neznanega vzroka pa je cev nenadoma eksplodirala. Drobcji so se razleteli po vsej kovačnici. Kosi cevi so Lorbeku dobesedno razbili lobanjo, da je nesrečnik obležal na mestu mrtev. Eiletz je dobil hude poškodbe na glavi in so ga morali prepeljati v bolnico. Lorbek zapušča ženo in malega otroka.

* Kolesarske nezgode. Te dni se je peljal na cesti v trgu Šmarje pri Jelšah Ivan Šolinc, posestnikov sin iz Št. Jurija ob južni železnici s svojim kolesom. Od nasprotne strani je pripeljal tovarnarja Siegfrida Königa iz Loke pri Žusnu na lastnem avtomobilu njegov šofer Janez Seitel. Kolo se je zagnalo z vso silo v avtomobil, tako da je Ivan Šolinc padel na tla in nezavesten obležal. Ponesrečeni Ivan Šolinc je prišel kmalu zopet k zavesti, nakar ga je dal prepeljati g. König s svojim avtomobilom v Št. Jurij ob južni železnici.

* Dva slaboumnika na ljubljanskih ulicah. Ob Ljubljani v šentpeterskem predmestju se je nutil te dni nenavaden prizor. Proti Ljubljani je prikorakal moški, srednjih let, ki se je naenkrat popolnoma slekel in skočil v vodo. Nato je nag skakal po vodi sem in tja, se zopet oblekel in se skrival za drevesi. Množica, ki se je nabrala ob Ljubljani, je kmalu uvidela, da ima pred seboj slaboumnega človeka. Moški se je nato kmalu zopet slekel in ponovno skočil v vodo. Nekdo izmed gledalcev je obvestil o dogodku poljansko stražnico. Stražnikom se je po dolgem trudu posrečilo nesrečnika spraviti v stran. V njem so spoznali bivšega nadporočnika Alojzija R. — Drugi nesrečnik je bil bivši učitelj N. iz Ptuja, ki ga je privedel brat v ljubljansko bolnico, da ga odda na opazovalni oddelek. Pred Mestnim domom so bolnika naložili na rešilni voz, ki ga je odpeljal v bolnico, kjer ga pa niso sprejeli. Odpeljali so ga zopet nazaj do Mestnega doma, kjer pa je nenadoma dobil napad in v takem stanju pobegnil. Obveščeni stražnik je nato bolnika izsledil v veži neke bližnje hiše, nakar so ga odpeljali na policijsko direkcijo, da se pomiri. Siro-maka je nato brat odvedel zopet s seboj domov.

* Katastrofalen požar pri Ogulinu. Te dni je nastal v Sv. Petru pri Ogulinu strahovit požar. Od iskre tovrnega vlaka, ki je padla na slamnato streho neke kočje, se je vnela streha. Zaradi močnega vetra se je ogenj bliskovito razširil tudi na vse sosednje hiše. Še preden so se prebivalci prav zavedli velike nevarnosti, je bila vsa vas, to je nad 20 hiš, v plamenih. Zaradi pomanjkanja vode na reševalno akcijo sploh ni bilo misliti. Do 8. ure zvečer je bilo 21 hiš popolnoma upepeljenih. Požar je trajal skoro vso noč in šele proti jutru, ko je prenehal veter, se je prebivalstvu skupno z gasilci, ki so prihitali od vseh strani, posrečilo, da so ogenj omejili in ga končno pogasili. Prebivalstvo je obupano, ker je izgubilo vse svoje premoženje. Zgorelo je tudi mnogo

živine. Tri kmete, ki so se pri reševanju svojega imetja nevarno ponesrečili, so morali prepeljati v bolnico.

* Samomor mladenke. Te dni je prihital na stražnico na Dolenjski cesti v Ljubljani mizarski pomočnik Viktor Svetek ter prijavil, da leži na cesti v Hradskega vasi neznano dekle, ki se je najbrže zastrupilo. Iz stražnice so takoj telefonirali po rešilni voz, ki je naložil že skoro popolnoma oslABLJENO dekle ter ga prepeljal v bolnico. V bolnici je dekle po kratkih mukah izdihnilo. Pri njej so našli neke listine, iz katerih je bilo razvidno, da je samomorilka Minka Bovhanova iz Sp. Vodal (občina Tržišče). Nadalje je imela pri sebi tudi na policijo naslovljeno pismo, spisano očitno v silni razburjenosti. V pismu prosi, da se sporoči njena smrt staršem, ki naj poskrbe za lep pogreb. Zastrupila se je s špiritom, v katerega je vlila lizol. Motiva samomora ne navaja in je ta neznan tudi njeni gospodinji ter njenim sodelavkam v tovarni.

* Samomorilni poskus Slovenke v Mostarju. V Mostar je pred kratkim prispela 21letna Rozika Zakškova ter se zaljubila v nekega narednika. Njuna ljubezen ni dolgo trajala, ker je narednik Roziko zapustil. Mladenki je nesrečna ljubezen tako šla k srcu, da je sklenila izvršiti samomor. Odšla je na Aleksandrov most in se vrgla v Neretvo. Slučajno pa jo je opazilo več ljudi, ki so jo v zadnjem trenutku rešili sigurne smrti.

* Neznano dete. Pišejo nam: V januarju leta 1920., to je pred 6½ leta, je bilo najdeno v veži pred vratmi mariborske javne bolnice šest dni staro dete ženskega spola, povito v plenice. Do danes ni bilo mogoče ugotoviti identitete tega otroka. Kdor bi vedel kaj o tem otroku ali njegovih starših, naj to sporoči mestnemu magistratu v Mariboru (konskripcijski oddelek).

* Neurje nad Mariborom. V soboto zvečer je divjala nad Mariborom in okolico strašna nevihta. Lilo je kakor iz škafa. Ulice so bile mahoma pod vodo, ki je kanali niso mogli več požirati. Od treh ribnikov so se vlili celi potoki čez mestni park in po sosednjih ulicah. Največ škode je povzročilo neurje pri kanalizacijskih napravah v Koroščevi ulici. Globoke jarke za polaganje kanalov je voda kmalu zalila. Na dveh krajih so popokale tudi plinske in vodovodne cevi, tako da je bil ta del mesta dalje časa brez vode in plina. Med nevihto je neprestano bliskalo in grmelo. Na več krajih je udarila strela, med drugim tudi v mestni vodovod na Teznu, tako da so morali motorno črpalko za nekaj časa ustaviti. Marijo Stravsovo, ženo nekega železničarja, je zadela kap. Bila je v bližini mestnega vodovoda, ko je udarila strela, česar se je tako prestrašila, da se je na mestu zgrudila mrtva.

* Nevihta v Savinjski dolini. V noči od petka na soboto je divjala nad Celjem in okolico huda nevihta. Bil je grozen naliv z bliskom in treskom. Za hotelom Skoberne je udarila strela v star jagnjet in ga razklala.

* Požar na Ilovici. Te dni pred polnočjo je Ljubljancane zbudil iz spanja strel z gradu in gasilci so hiteli proti Ilovici, kjer je gorelo pri posestnici Mici Mencejevi na Ilovici. Iz nepojasnjenega vzroka se je vnela stanovanjska hiša in je zgorel ves zgornji del, kjer se je v podstrešju nahajala krma in nekaj kmetijskega orodja. Vnel se je tudi del strehe na hlevu. Živino so rešili. Ljubljanski gasilci z motorno brizgalno ter gasilni društvi z Barja in iz Rudnika so ogenj omejili.

* Huda nesreča se je pripetila v nedeljo popoldne na znanih nevarnih ovinkih pod Brezjami nad Podnartom. G. Janko Pohlina iz Kamnika se je vozil z motorjem proti Bledu. Na omenjenem ovinku mu je privozil z motornim kolesom nasproti g. Erih Štepan, uradnik tovarne «Inteks» v Kranju. Ker je g. Štepan prehitel neki voz baš na ovinku, je zato zadel v nasproti se vozeči motor g. Pohlina. Motorja sta trčila skupaj z vso silo, kar je imelo za posledico, da si je g. Štepan zlomil roko v zapestju ter dobil več prask po rokah in obeh kolenih, dočim si je g. Pohlina potolkel samo koleno in dobil manjše praske.

«Moj zaupnik, ki pa je nedolžen na tem, kar se je zgodilo.»

«In kdo je ta zaslepljenec?»

«Ne morem ga izdati.»

«Nespametnik!» Indijec se mu je pomilovalno posmehnil. «Tvojega zaveznika so mi izdale zvezde, tvojo edino hčer, zadnjega člana tvoje rodbine.»

Strašno se je moralo presenečenemu Orlovcu zavrteti pred očmi zavoljo nepričakovanega razkritja, zakaj omahnil bi se bil ko snop, da ga ni prestregel Hasan, ki ga je z desnico posadil v naslonjač, z levico pa mu je potisnil pred usta stekleničico z dišečo vsebino — lek za omotične napade. «Pri zvezdah je resnica,» mu je rekel, ko se je vrnil k zavesti. «Tam gori je jasno, kadar je spodaj megla.»

«Res je, prijatelj. Hči mi je sporočila o njegovi obsodbi, ni pa sodelovala, zato naj se ji očetova krivda ne očita in ne izvajajo nezasluzene kazni.»

Indijec si je pokrtil obraz z rokami, da zakrije občutke, ki so se tajali v njegovem srcu. Šele po kratkem prestanku je odgovoril: «Veruj mi, Otmar, čuval bom tvojo edinko kako bi v sličnem primeru ti prizanesel mojemu otroku.»

Baron ni občutil pikrosti v izgovorjenih besedah, preveč je bil zaupljiv do čarodejnega tujca zavoljo kamna modrosti. Najrajši bi se bil vrgel predenj na kolena ter bi ga bil molil kot višje bitje.

(Dalje prihodnjič.)

* **Smrtna nesreča.** V Št. Petru v Savinjski dolini so se pri nakladanju zvrnili telegrafski drogi na 60letnega delavca Franca Miklavžina iz Dobroteše vasi ter mu prelomili desno nogo v zgornjem delu. Na posledicah poškodb je nesrečnik umrl v celjski javni bolnici.

* **Samomor.** V ponedeljek 26. t. m. zjutraj se je obesil v Celju 30letni Ivan Baumgartner, mizarjski pomočnik pri Westnu. Našli so ga v delavnici že mrtvega. Kakor pravijo, je bil sicer vesten in priden mož, a je v nedeljo zvečer zapravljal pri igri ves svoj denar. Zapušča ženo in štiri otroke.

* **Atentat bolgarskih komitašev na naš vlak.** Te dni so pod vlakom Gjevgelija—Skoplje eksplodirali peklenški stroji. Takoj po atentatu je orožništvo uvedlo strogo preiskavo in zasledovanje atentatorjev v vsem vardarskem okrožju okoli Gjevgelije. Sedaj se ve, da so atentat izvršili bolgarski komitaši. Prebivalstvo je zelo ogorčeno zaradi nasilnosti bolgarskih komitašev. Orožništvu se je prostovoljno javilo v pomoč nad 100 oboroženih kmetov. Naše patrolje so naletele na skupino komitašev na desnem bregu reke Vardar. Komitaši so se kakor v vojni zakopali v zemljo in streljali na naše patrolje. Med bojem so naši ujeli enega bolgarskega špijona. Na bojišču so našli tudi tri peklenške stroje, ki so slični onim, ki so eksplodirali pod vlakom. Levi breg reke Vardar so orožniki zasedli.

* **Anton Pesek pred ljubljansko poroto.** Te dni se je pred ljubljansko poroto zagovarjal bivši izdajatelj dnevnika «Jugoslavije» Anton Pesek, ki je bil obdolžen, da je zaradi raznih manipulacij povzročil konkurz dveh malih hranilnic, zaradi česar je prišla cela vrsta malih vlagateljev ob ves denar. Porotniki so na več stavljenih vprašanj pritrtili onim, ki govorijo, da je Pesek zakrivil polom obeh denarnih zavodov iz malomarnosti. Pesek je bil obsojen na deset mesecev zapora in ker je tega že prestal s preiskovalnim zaporom, je bil izpuščen.

* **Sleparstvo z dolarskim stotakom.** V Ljubljani se je te dni doslej še neznanemu sleparju posrečilo napraviti z reklamnimi dolarskimi bankovci sijajno kupčijo. Zrtev sleparja je postala natakaričica v Mikličevi restavraciji v Kolodvorski ulici Ivanka Stopičeva. Slepar je bil okrog 30leten mož, oblečen v temno kmečko obleko, govoreč kočevsko narečje. V omenjeni gostilni je zahteval brizganec. Čez čas se je obrnil do natakaričice Ivanke in vprašal, kje je gospod Miklič. Na njen odgovor, da restavraterja ni doma, je neznanec nadaljeval pogovor, rekoč, da ima pri sebi dolarje, ki bi jih rad menjal. Natakaričica je omenila, da je zaprta tudi menjalnica, ki se nahaja na dvorišču hiše, nakar je neznanec njej ponudil dolarje v nakup po ugodni ceni. Stopičeva je bila pripravljena neznanecu ugoditi. Mož ji je izročil bankovec za 100, drugega pa za 20 dolarjev, in za oba mu je Stopičeva odštela 6600 Din. Neznanec se je nato brzo poslovil in odnesel pete. Stopičeva je včeraj stopila z bankovcem v Jugo-banko, da ju vnovič za domači denar. Uradnik je bankovca sprejel, takoj pa ji je vrnil 100dolarski bankovec in ji razodel, da je to reklamni listek. Drugi bankovec za 20 dolarjev je bil pravi in ji je uradnik tudi takoj izplačal zanj 1100 Din.

* **Zloglasen razbojnik v rokah ljubljanske policije.** Te dni so pripeljali v Ljubljano iz kaznilnice Karlau pri Gradcu znanega drznega vlomilca, strah vse Gorenjske, 28letnega Ivana Ankersta z Brezij pri Radovljici. O Ankerstu je znano, da je to eden najbrezobzirnejših tatov in kot nasilen in življensko nevaren lopov.

* **Pobeg iz bolnice.** Ljubljanska policija je pred dnevi aretirala dve znani ptičici 19letno Pavlo Guzljevo iz Male Oseljice ter 24letno Pavlo Šlakovo iz Polšnika, ki sta prodajali po mestu ljubljani za denar. Policijski zdravnik je po pregledu obe poslal kot spolno bolni v splošno bolnico. Ker pa sta obe deklini vedeli, da ju čaka po ozdravljenju zaradi vlačugarstva kaznen pred sodiščem, sta sklenili iz bolnice pobegniti. Namen sta res tudi izvršili. Pri begu sta odnesli iz bolnice vsaka svojo bolniško srajco, bolniške copate ter ženski spodnji krili.

* **Pomnite! Z Žensko Hvalo čez noč namočeno** perilo se s Schichtovim milom posebno lahko izpere.

* **Napenjanje, bolečine v črevesu, bodenje v straneh, tesnoba v prsih, utripanje srca se hitro odpravijo s prirodno grenčico «Franz-Josef», zniža se pa tudi pritisk krvi na možgane, oči, pljuča in srce.** Zdravniški izvidi zaznamujejo resnično presenetljive uspehe z vodo «Franz-Josef», ki se dosežajo pri ljudeh, ki mnogo sede. Dobiva se po lekarnah, drogerijah in trgovinah s specerijskim blagom.

ŽENSKI VESTNIK

Praktični nasveti

Presladkorjene hruške. Če hočete presladkoriti trdo sadje, na primer hruške, jih najprej stehajte. Za en kilogram hrušk vzemi dober kilogram sladkorja, polj ga s primerno količino vode in ko se segreje, deni vanj olupljene hruške. Drobne hruške naj bodo cele, debelejšje pa razrezane. Tu naj na kraju štedilnika počasi vro, da so prozorne ali toliko mehke, da ne obvisijo na igli, ako jo vtakneš vanje. Tako kuhane postavi na hladno in jih namesto s pokrovko pokrij s papirjem. Čez dva dni poberi hruške na rešeto in ko so se dobro odtekle, jih zloži v porcelanasto ali prsteno skledo, sladkor pa prevri, nato pa odstavi in ohlajenega vlij na hruške. To ponovi čez tri dni še enkrat in po nadaljnjih dveh dneh zadnjikrat. Sedaj pusti hruške na rešetju, da se dobro osuše. Kar je ostalo sladkorja, ga lahko porabiš za presladkorjenje drugega sadja. Za hruške pa skuhaj drug, kristalni sladkor. V ta sladkor pomoči ter hitro zopet ven vzemi posamezne koščke hrušk in jih polagaj na rešeto drugega poleg drugega, vendar tako, da se ne dotikajo med seboj. Nato jih postavi na kak topel prostor, da se popolnoma posuše, ali pa povaljaj vsak košček takoj, ko ga vzameš iz sladkorja, v malo rdeče pobarvani kristalni sladkor in zloži na rešeto, da se posuši. Potem zavij vsak košček posebej v papir, zloži vse v škatle in shrani na suhem prostoru.

Pomarančni olupki. Vzemi tri pomaranče, načni jim kožo na štirih krajih ter jih olupki (imeti morajo debelo in lepo kožo). Potem malo poreži belo kožo znotraj, malo naj se je pa še drži. Zreži olupke na debele rezine ali izreži kake podobice; namakaj jih eno noč in en dan v mrzli vodi (vodo enkrat premeni), potem jih v drugi čisti vodi skuhaj in poberi kuhane na rešeto. Skuhaj v vodi sladkor, deni vanj olupke, še malo pokuhaj in pusti, da se v njem shladijo. Mrzle poberi ven, deni v steklenico, sladkor še malo pokuhaj, vlij mrzlega čeznje in poveži. Ali pa poberi posamezne olupke iz sladkorja, jih povaljaj v stolčnem ali kristalnem sladkorju in jih posuši.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Obletnica povodnji v Poljanski dolini

Poljanae, septembra.

V torek 27. t. m. je minulo leto dni od strašne povodnji, ki je zadela dolino. Niti najstarejši ljudje ne pomnijo kaj takega. Bile so povodnji, ki so nastale po daljšem in večjem deževju, a to s počasi naraščajočo vodo, ki je preplavila polja ali samo malo stopila iz struge za nekaj ur ali morda za pol dne, ne da bi napravila kako večjo škodo. Kvečjemu je odnesla kak most in tu pa tam kak jez ter kako manjšo vodno napravo. Kaj takega kakor lani dolina ni doživela morda stoletja.

Ni namen tega spisa, obupati žalostne in strašne spomine onim, ki so morali na lastne oči gledati, kako jim deroča voda odnaša njihovo imetje, uničuje rodovitna polja in vrtove, odnaša jezove in mostove. Če se spomnimo na ta, za dolino tako žalosten dan, storimo to iz razloga, da ob tej priliki opozorimo na davno preteklost, ko je bila dolina po enaki nezdigi še hujše prizadeta kakor lani.

Stari ljudje pripovedujejo po ustnem izročilu, da je bila v davnem času v dolini silna povodenj, ki je odnesla poljansko mežnarijo z ljudmi vred.

Pripovedujejo, da se je rešil mežnarjev hlapec pod vasjo pri izlivu Ločilnice v Sovro. Odtrgal je baje neko desko pri hiši, ki je bila lesena, in se ujel za neko drevo. Ta mežnarija je stala za farovškim vrtom ob Ločilnici proti Volči. Dalje pripovedujejo, da so v Hotovljah pri Zagarjevih še videli luč, gorečo v hišici, ki je plavala mimo kot kaka majhna Noetova barka.

To pripovedovanje je uporabil naš rojak pokojni dr. Tavčar za svojo povest «Vita vitae meae» («Življenje mojega življenja») iz tedanje luteranske dobe v dolini. To ustno izročilo govori, da se je utrgal oblak okrog Blegaša in je ta veličanska poplava zgodovinska resnica, kajti slavni zgodovinar naših krajev Vajkard Valvasor piše o tej katastrofi. Od tistega časa bo že okrog 300 let. Valvasor opisuje s prav lepimi besedami našo dolino, češ, da je imela lepe vasi in pridno prebivalstvo; med rekami in pritoki omenja Sovro-«Polanšco» in pravi, da je to voda, ki goni mnogo mlinov ter ima obilico rib, da je silno deroča, če narase od dežja, pri čemer odstrani in raztrga vse ovire, ki se ji stavijo na pot.

Po Valvasorju se je pred približno 300 leti utrgal v dolini oblak, zaradi česar je Polanšca tako silno narasla, da je odnesla mnogo mlinov in hiš, pri čemer je utonilo nešteto ljudi in živine. Ta povodenj je najbrže tista, ki je ostala v prej omenjenem ustnem izročilu.

Ta dogodek omenja Valvasor celo dvakrat. Kakor je razvidno iz opisa, je bila ta povodenj še strahovitejša od lanske. Lani vsaj ni bilo človeških žrtev in niti živine ni utopilo. Morda je bila tedanja povodenj ponoči, kar je seveda oviralo reševanje. Lani je bila največja voda po dnevi.

Pisane novice

Št. Vid pri Grobelnem, septembra.

Precej dolg je bil molk o novicah in napredovanju naše male vasice in njene okolice. Poleg kmetskega dela in slavnoznane konjske kupčije tudi prosvetno delovanje ni počivalo. Razvijalo se je in si nabiralo novih moči za uspešno in smotreno delo v zimski seziji.

Lep in prijeten vtis napravi na vsakogar prenovljeno šolsko poslopje. S precejšnjimi gmotnimi žrtvami se je šola po složnem delovanju šolskega odbora in upraviteljstva popolnoma prenovila v zidarskem in tudi mizarjskem oziru. Zidarska dela je zelo lično in po primerni ceni izvršila firma Prelog iz bližnjega Sv. Jurija, katero zaradi hitrega in cenenegega dela vsem priporočamo.

V nedeljo 2. oktobra bo priredila tukajšnja C. M. podružnica v gostilni Vuga srečolov z domačo zabavo. Krasnih in res praktičnih dobitev je čez 300. Vsem prijateljem vesele in prijetne zabave obisk veselice toplo priporočamo. Za zlahno kapljico bo skrbel g. France, a za krepko telesno okrepijo njegova gospa Mici.

Zbirka knjig za našo javno ljudsko knjižnico po neumornem delovanju cirilmetodarske čebulice Tilke rase in bo v kratkem težko pričakovana otvoritev. Tukajšnja šoli odrasla mladina kakor tudi starejši ljudje se za čitanje zelo zanimajo ter bo izposojanje koristnih in zanimivih knjig vsem dobro došlo.

Seveda ne smemo pozabiti tudi na naš gledališki oder, ki se pripravlja in razmotriva, s katero igro bi domačinom in gostom najbolje postregel. Na delo, fantje in dekleta, čas bo skoro prišel!

V kraju se je ustanovilo tudi prostovoljno gasilno društvo, ki že zbira darove za nabavo potrebnega materiala. V dehu in vaji bosta spreh in obena korist.

Trgatev se je pričela. Bo sicer bolj mala, a bo zato kakovost boljša. Dobrodelne trgateve se naučijo pa obetajo tudi po gostilnah. Vsem želimo polne brajde in prijetno zabavo.

Tukajšnji hmeljarji so pridelali precej dobrega hmelja, vendar pa jih prenizke cene odvrta od prodaje. Tudi sadna letina je po-

voljna. Obrana jabolka se prodajajo do 2 Din in tudi dražje za kilogram. Z letino je ljudstvo v splošnem zadovoljno. Da bi le davčni vijak nekaj odnehali!

LJUDSKO VSEUČILIŠČE

Solnce vir vseh sil

Moderno človeštvo rabi za neštete stroje, tovarne in prometna sredstva vedno novih sil; te dobiva ali v obliki toplote ali pa v obliki elektrike. Človeštvo vsega sveta je odvisno od sil, ki se razvijajo pri zgorevanju premoga na ognjiščih, pod parnimi kotli ali olja pod motorji. In koliko sil dobivamo od vode in vetra.

Solnce je vir vsake sile tu na zemlji. Ogronne so množine toplote, ki nam jih pošilja solnce in vendar so izračunali učenjaki, da še milijarde in milijarde let ne bo izčrpana solnčna energija (sila). Le prav droben delec one toplote, ki jo daje solnce, pride na našo zemljo in tudi od te se izkorišča le majhen delček.

Premog globoko pod zemljo je spravljena solnčna sila. Drevesa, ki leže tam spremenjena v premog, so mogla rasti le, ker so dobila za to moč od solnca, ki je vir vsakega življenja. Zaradi neznanskega pritiska se je spremenil les v nešteti letih v izborna gorivo, ki vrača človeštvu moči, ki jih je bilo dobilo od solnca. Premog je torej solnčna sila v zgoščeni obliki.

Naša zemlja porabi na leto okoli 1500 milijonov ton premoga. Izračunali so, da bodo znane zaloge premoga zadostovale še 1500 let, če se ne bo na leto porabilo več kakor se porabi sedaj. Ker pa se velik del teh zalog ne bo mogel nikdar izkopati, se bo zgodilo, da bodo dežele, ki porabijo veliko premoga, že v par stoletjih brez njega. Petrolej, ki leži še globlje v zemlji, ne bo zadoščal niti toliko časa. A tudi če bi odkril v zemlji nove zaloge petroleja, bi to stanja ne spremenilo veliko, ker se te snovi vedno več porabi.

Učenjaki se trudijo, kako bi izumili način, po katerem bi dobivali petrolej naravnost iz premoga. Če bi se to posrečilo, bi to seveda na mah spremenilo svetovno gospodarstvo.

Ker torej zaloge premoga in olja niso neizčrpne, je človeštvo dolžno, da varčuje z njimi s tem, da rabi take sile, ki ne morejo zmanjkati.

Ogronna je moč tekoče vode. Te se danes človeštvo v obilni meri poslužuje. Elektrifikacija železnice sloni na izrabljanju vodnih sil.

Tudi moč vetra je treba izkoriščati. Mlin na veter se nam zdi danes nekaj zastarelega, a kdo ve, ali ne bo nekoč človeštvo prisiljeno, se zopet zateči k vetru, da nam bo dal novih sil.

Posebno v Ameriki imajo bistro oko za vrednote, ki bi bile za nas sicer izgubljene, ki pa nam bodo dajale vedno novih sil, ker so neizčrpne. Kup premoga ali sod petroleja nam koristi in izgine kot dim in ogljikova kislina, «beli premog», kakor imenujemo vodo, pa ostane.

Ze zdavnaj se bavijo učenjaki z možnostjo, napraviti take stroje, ki bi bili zmožni ali naravnost ali pa po posredovanju izrabljati solnčno silo. Ogronne so množine solnčne energije, ki gredo dan za dnevom v nič. Le neznaten drobec bi zadostoval, da bi nadomestil ves premog, ki se pokuri na vsem svetu. Vrh tega so te sile neizčrpne in ne bi se bilo treba bati, da bi jih kdaj zmanjkalo, kot je to primer pri premogu in petroleju, za katera vemo, da bodo njihove zaloge razmeroma kmalu pošle. Stroj, ki bi uporabljal solnčno toploto, bi nas za vedno oprostil teh skrbi, saj smo že zgoraj omenili, da milijarde let ne bodo izčrpale tega pravira vseh moči, vsega gibanja in vsega življenja.

Na tem mestu se ne moremo baviti s popisovanjem raznih poskusov, zgraditi stroj, ki bi ga gnalo solnce. Poudariti hočemo le to, da se najresnejši ljudje s tem bavijo in da so prepričani o končnem uspehu svojega truda.

Neštetilni učenjaki so delali s stroji, ki izrabljajo ogromne sile, ki se nahajajo v morju. Plima in oseka, sila valov in razlika toplote med

gorko vodo na površju toplih morij in mrzle vode v globini, to so vprašanja, s katerimi se bodo bavili inženjerji v bodočnosti.

Ves izobraženi svet živi od sil; države se vojskujejo za pravico do premoga in petroleja, a vendar se zdi, da bo znanost postala odločilni činitelj v boju za sile, ki so človeku za življenje potrebne.

Velik je napredek, do katerega se je človeštvo dokopalo s tisočletnimi duševnimi napori. V primeri s prejšnjimi dobami pa pomeni zadnjih sto let na tehničnem polju več kakor prejšnjih sto let in morda nismo več daleč od iznajdb, s katerimi bomo prišli do novih sil, ki bodo pomagale človeštvu do boljšega in lepšega življenja.

ZANIMIVOSTI

Solnce in človeško življenje

Solnce se smatra že od nekdaj kot vir življenja, luči in toplote. Moderna znanost je znova utemeljila ta nazor, a je dodala še marsikaj novega.

Večletna opazovanja nekega učenjaka so baje dognala zvezo med solnčnimi pegami in številom smrtnih primerov. Živčno obremenjeni ljudje v velikem številu umirajo, kadar sežejo pege do sredine solnčne oble.

Solnce izloča ogromne količine električne energije. Solnčno delovanje v tem pogledu se deli v posebne 11letne perijode. Vsako 11. leto nastane na solncu tako zvana magnetna burja. Pege kažejo udrtine na solnčni skorji. Odtod zletijo v vesoljstvo električni toki.

Takrat se godijo na zemlji čudne stvari. Ob tečaju žari na nebu raznobarni polarni sijaj. Kazalci kompasov skačejo sem in tja, zmedeni po tako zvani magnetni burji. Brzovjavni aparati pričnejo trkati, kakor da pošilja nevidna roka čudne vesti. Telefonski promet se pretrga za več ur. Električni vodi postanejo žrtev kratkih stikov.

Vsi ti pojavi so posledica obilice ultravijoličnih žarkov, ki prepajajo zrak. Elektromagnetni pojavi vplivajo tudi na človeške možgane in živce. Zdravi ljudje postanejo razburjeni, živahni izredno nemirni. Za bolnike je to razburjenje včasih usodno. Nevidni vplivi solnčnih peg motijo življenske procese prav tako, kakor ovirajo telefon, brzovjav in radio. V letih solnčnih peg se množijo smrtni primeri živčno bolnih.

Stari zvezdogledi, ki so govorili o vplivu planetov na človeško usodo, niso bilo tedaj tako brez vsake podlage.

Popolna izguba spomina

V naslednjem navajamo nekoliko primerov popolne izgube spomina:

Neka ženska je pred nedavnim časom poslala uredniku londonskega lista pismo, v katerem ga prosi, naj ji pomaga do tega, da se bo spomnila, kdo je in od kod je, da bo zopet prišla med svojce. Prišla je na dirkališče in od tu dalje jo je spomin popolnoma zapustil.

Ugleden angleški trgovec je neko nedeljo zjutraj šel od doma, da odda pismo na pošto. Ker se ni vrnil domov, so ga pričeli iskati po vsem mestu in okolici, toda brez uspeha. Zadevo so izročili v roke nekemu detektivu in ta je kmalu izsledil, da se je trgovec podal peš v London, ker ni imel sredstev, je gredoč prosjačil za hrano in prenočišče. V Londonu pa je detektiv sled zopet izgubil in vsako prizadevanje, da bi ga našel, je bilo zaman. Nekaj let pozneje so ga našli v neki revni vasi ob morju, kjer je pomagal ribičem pri njihovem delu. Ko so ga nagovorili ter poklicali po imenu, je zanikal, da bi bil to on. Naslednje jutro pa je izginil brez sledu in nikoli več ni bilo slišati o njem.

Še zagonetnejši je bil primer s trgovcem, ki je stanoval v svoji palači v Londonu. Ko je odhajal, je dejal, da bo najkasneje ob šestih zvečer doma. Ker ga oni večer ni bilo in tudi naslednji

dan ne, je žena javila stvar policiji. Leta in leta ni bilo slišati o njem in že ga je policija smatrala za mrtvega, ko je nekega dne stopil skozi vrata. Kje je hodil in blodil ves čas, o tem ni popolnoma nič vedel povedati. Pozneje se je izvedelo, da je prebival le nekaj milj od svojega doma in le slučajno se je spomnil zopet na dom, ko je šel mimo lastne hiše in videl ženo, ki je gledala skozi okno.

Ugleden londonski meščan, ki je bil vnet propagator misijonov, je šel nekoč na sejo za vzhodne misijone. Bil je pri popolnem zdravju in razumu, imel je na seji znamenit govor in na poti domov ga je spremljal nekaj časa prijatelj. Domov pa ni prišel ne oni večer in tudi pozneje ne. Dvajset let pozneje ga je v neki borni stanovanjski hiši našel duhovnik, ki ga je poznal iz prejšnjih let. Nič se ni spominjal, ne družine ne svojega imena in nikogar starih znancev in prijateljev ni poznal. Živel je samo še nekaj mesecev potem in do zadnjega se mu spomin ni vrnil.

Neki angleški odvetnik je šel kot običajno v urad. Bil je v srečnem zakonu in je vedno ob pravem času prihajal domov. Ono jutro pa ne le, da ga ni bilo ob navadni uri domov, nego tudi v urad ni bil prišel. Vse poizvedovanje za njim je bilo brezuspešno. Več kot leto pozneje pa ga je neki prijatelj našel v neki londonski restavraciji kot natakarja. Ko ga je ta ogovoril po imenu, je oni zmajal z glavo ter dejal, da se je gotovo zmotil in da je njegovo ime Robinson. «Toda ti si vendar odvetnik J. iz M.,» je prijatelj silil vanj. «Kaj še,» je odgovoril natakar, «moje ime je Robinson in še nikdar v življenju nisem bil v M.» Natakar, oziroma pogrešani odvetnik, je drugo jutro izginil in nikdar več ga niso videli, kakor da bi se bil v zemljo udrl.

Pred par leti je afriški misijonar Hoare izginil in vse poizvedovanje za njim je bilo brez uspeha. Nekaj mesecev nato ga je slučajno videl neki misijonski brat, kako je kot tesar delal na novi stavbi. Ko ga je ta nagovoril, ni samo zanikal, da je njegovo ime Hoare, temveč mu je tudi zatrdil, da mu je misijonski brat popolnoma tuj. Z veliko težavo se je temu končno posrečilo misijonarja pregovoriti, da je šel z njim. V nekaj tednih so ga zdravniki ozdravili in spomin se mu je zopet vrnil. Pravil je, da se prav nič ne spominja, da je kdaj delal kot tesar in najbolj čudno pri tem je, da je vršil tesarsko delo v popolno zadovoljnost, dasi ni prej nikoli imel v rokah sličnega orodja.

Smrtne doline

Na otoku Madagaskarju se nahaja dolina, obdana od visokih pečin, ki jo imenujejo Dolino smrti. V ustnem izročilu tamošnjih prebivalcev se je ohranila pravljica, da se je vršila pred davnimi leti v bližini te doline bitka med dvema sovražnima si plemenoma, in premagani vojščaki, ki so šteli kakih petsto mož, so se zatekli v to dolino pred svojimi zmagovitimi sovražniki. Takoj za premaganci so vdrli v dolino tudi zmagovalci z namenom, da premagance do zadnjega moža potolčejo. Ta krvoločnost ljudi pa je zle duhove tako razdražila, da so sklenili s premaganimi vred pokončati tudi zmagovalce. In res, ko so bili vsi v dolini, so popadali za neko tajno boleznijo vsi mrtvi na tla.

Neki francoski učenjak je dognal, da temelji to ustno izročilo na resničnih dejstvih. Učenjak je ugotovil, da izhlapevajo tla te doline izredno strupene pline, ki so tako smrtonosni, da manjšo živali že v nekaj sekundah pomore. Dalje je ugotovljeno, da so domačini, ko so pričeli Francozje naseljevati Madagaskar, izvrševali usmrčenja svojih zločincev na ta način, da so obsojence na rokah in nogah povezane zakotalili v dolino, ki je slična velikemu kotlu, kjer so se nesrečniki v kratkem času zadušili. Francoski raziskovalec je tudi opazoval, kako so ptiči, ki so slučajno sedli na pečevje nad dolino, že po nekaj sekundah popadali mrtvi na tla. Kakšne vrste je ta smrtonosni plin, še niso dognali.

Nič manj nevarna dolina strupenih plinov se nahaja na otoku Javi. Zrak v tej dolini je prenasičen z ogljikovo kislino, ki prav tako uniči v najkrajšem času vse življenje v okolici. Neki

kemik, ki se je udeležil znanstvenega potovanja v okolico te doline, piše naslednje:

«S seboj smo vzeli dva psa in nekaj ptičev, da napravimo z njimi poizkuse. Še preden smo dospeli do vhoda v dolino, smo že zaduhali zopern vzduh. Kamorkoli smo pogledali, povsod smo videli ležati okostja ljudi, tigrov, divjih merjascev in ptičev. Na koncu zelo dolgega bambusovega trsa smo privezali psa ter ga porinili skozi vhod med pečinami v sotesko. Moji spremljevalci so držali ure v rokah. V štirinajstih sekundah se je zvalil pes mrtev na tla. Nato smo privezali na drog kletko s ptičem; ptič je poginil čez poldrugo minuto. Takoj ob vходу je ležalo človeško okostje. Kostje so bile od dežja izprane in bele kot slonova kost. Zelo rad bi bil dobil ta skelet, toda vsak poizkus, dobiti ga ven, bi bil blaznost in samomor.»

Končno je še neka dolina, o kateri se je mnogo pisalo, ker je v tej dolini začela kopati dijamente neka delniška družba. Predzgodovina ustanovitve te družbe je v glavnem naslednja:

V juniju leta 1904. sta pobegnili iz angleške kaznjenjske kolonije na Novi Guineji dva kaznjenca-pomorščaka. Ubeznika sta se polastila malega čolna ter odveslala z njim proti jugovzhodu, ob skoro neraziskani obali Timoraka, ker sta upala, da ju v tej smeri ne bodo iskali in zasledovali. Po nekaj tednih težke borbe in nezirečnih muk pa sta bila prisiljena pobegniti v notranjost dežele, ker je neki vladni parnik končno le opazil njun čolniček. Štiri leta se ni nič slišalo o teh dveh pomorščakih in oblastva so bila prepričana, da so ju že davno ubili divji domačini dežele. V letu 1908. pa je izšel v nekem londonskem listu načrt neke družbe, ki je želela izkoristiti izredno bogato dijamentno polje. V tem načrtu je bilo rečeno, da sta dva angleška lovca odkrila v pokrajini Timoraka na Novi Guineji dolino, na katero sta takoj postala pozorna, ker je bilo v njej raztresenih mnogo človeških in živalskih kosti. Pri natančnejši preiskavi tega groznega kraja je eden teh lovcev našel ob neki skali več od vode gladko izbrušenih dijamantov, katere je takoj spoznal kot take, ker je svoječasno že delal na dijamantnih poljih v Južni Afriki. Ko sta se moža bavila z nabiranjem teh precej velikih dragih kamnov, se je mož, ki je prvi ugledal dijamante, mahoma nezavesten zgrudil na tla, a njegovemu tovarišu, ki je bil že tudi na tem, da izgubi zavest, se je z največjim trudom posrečilo, da je odvrlel svojega onesveščenega tovariša iz nevarne doline, ki je bila prenapolnena s strupenimi plini. Dijamanti, ki sta jih moža prinesla v Anglijo, so bili v pisarni družbe vsakomur na ogled. Nedvomno so v oni dolini neprecenljivi zakladi, in da se ti zakladi izkoristijo, je treba ustanoviti delniško družbo, ki bi poslala v Novo Guinejo z vsem potrebnim opremljeno ekspedicijo. Nato je sledilo v listu še več podrobnosti, ki naj bi zbudile pozornost denarnih mogočnikov.

Uspah pa je izostal. Delniška družba je bila sicer ustanovljena, toda nihče ni hotel kupovati delnic. Tako je preteklo nekaj časa. Timoraška družba za iskanje dijamantov je po vsem videzu že davno zaspala. Tedaj pa so se v januarju leta 1909. pojavile v londonskih krogih govorice, ki so spet poklicale v spomin že pozabljeno družbo. Razširile so se namreč vesti, da oni čudoviti načrt iz leta 1908. vendarle ni golo sleparstvo. V strogi zaupnosti in tajnosti so dali nekateri londonski denarniki po strokovnjakih preiskati na licu mesta podatke onih dveh tajinstvenih mož in preiskava je ugotovila, da je v oni smrtonosni dolini res nakupičeno velikansko bogastvo dijamantov.

Kmalu nato so se v listih zopet pojavile vesti o tej zadevi in za delnice so se sedaj ljudje naravnost pulili. Dva meseca za tem je odplul iz Anglije velik parnik z ekspedicijo, ki je bila z vsem potrebnim zadostno preskrbljena; s seboj je vzela ta ekspedicija večje število aparatov za proizvodnjanje dušika in s pomočjo mask so se delavci zavarovali proti strupenim plinom, ki jih je izhlapevala dolina. Delo družbe je imelo velik uspeh in že v kratkem času so našli dijamantov za poldrugi milijon funtov šterlingov.

Vendar pa je stvar s to družbo imela še neko drugo poglavje zase, ki daje kaj lepo izpričevalo angleški policiji. Zaradi dolgih poročil v časopisih, ki so pisali o pravljicnem bogastvu one doline, se je spomnila policija onih dveh ubežnih mornarjev, ki sta pobegnila leta 1904. iz kazenske kolonije in ki sta od takrat izginila. kakor bi se bila v zemljo udrla. Policija je pričela domnevati, da morata biti najditelja te doline, ki sta vedno s tako skrivnostjo obdajala svoji osebi, uprav ona dva mornarja. Angleška policija je šla torej popolnoma na tajnem z vso vnemo na delo ter je pričela preiskovati to zagonetno zadevo. In res, v juliju 1909. sta bila oba mornarja aretirana v San Francisku, kjer sta z denarjem, ki sta ga prejela za svojo skrivnost, uprav knežje živela. Pomagalo ni nič in mornarja sta morala nazaj v kazensko kolonijo, da doslužita svoj čas, ki jima je bil določen. Kakor poročajo, bošta oba mornarja v kratkem doslužila svojo kazen.

Poganski praznik v Rusiji

V ruskih listih opisuje nekdo naslednji čuden poganski obred, katerega priča je bil pisec meseca junija t. l. v Sibiriji v bližini mesta Tomka.

Tisoči malega mongolskega naroda Ostjakov so stali ob reki, ki se je oprostila ledu, in so metali vanjo kruh, kose masla, domače pivo in druga jedila. Resno in pobožno so zraven govorili: «Le zaužij, mati, da boš sita, in nam daj veliko rib!»

Ostjaki so pozimi lovei, in kožuho vino, ki jo dobijo, prodajo da lahko plačajo davke. Njihova glavna hrana so ribe, ki jih posušene uživajo skozi vse leto. Pomladi spodijo Ostjaki ribe v zalive in male rečice ter zaprejo vodo z jezom, a jeseni jih polovijo.

Pomladna gradba silno enostavnih jezov je velik praznik. Ob kraju pleše stari šaman (čarovnik) ob zvokih svetega bobna, pri čemer se zvija na vse načine, prerokuje veliko srečo lovecem ter zaklinja hudobne duhove. Nato oddajo loveci častne strele reki. Potem se prične gori opisano darovanje. Vsak prigovarja reki, naj bo radodarna. Najprvi daruje šaman reki kravo. Trije Ostjaki vržejo zaklano kravo v vodo, nakar vsi čakajo, da kri pobarva vodo. Nekaj minut pozneje privlečejo kravo ven in šaman deli meso. Zopet pokajo strelji. Ob mrmranju molitev se skuha in razdeli meso med navzoče. Debele kosti zavijejo v kravjo kožo in vržejo v najgloblji tolmun, nakar se konča svečani molk in prične gostija, ki traja pozno v noč.

× **Zemlji obetajo strašno katastrofo.** Zadnja leta se večji in manjši potresi ponavljajo tako pogosto, da so začeli učenjaki razmišljati, kaj bi bilo vzrok tega neprestanega vznemirjenja zemeljske površine. Na podlagi točnih opazovanj so postavili domnevo, da nastajajo zaradi postopnega ohlajanja zemlje velike razpoke, ki segajo pod Atlantskim oceanom preko Južne Evrope in Turkestana do Japonske. Opazovanja potrjujejo presenetljivo dejstvo, da se od leta 1906., ko je katastrofalen potres razdeljal cvetoče mesto San Francisco, potresni sunki v obsegu omenjenih delov sveta neprestano ponavljajo. Moskovski zemljelovec Muskitov je na podlagi svojih opazovanj ugotovil, da segajo razpoke iz Afrike in Avstralije proti Evropi in Aziji. Mesta Newyork, London, Pariz, Berlin, Rim in Moskva niso v nevarnosti, ker ne leže v neposrednji bližini teh razpok. Ni pa izključeno, da zadene tudi ta mesta v doglednem času močan potres. Največja nevarnost preti baje Italiji, ki je bila vedno ognjišče vulkanskih erupcij. Angleški učenjak Gregori potrjuje domnevo ruskega zemljelovca in pravi, da se tudi mnogi drugi angleški učenjaki strinjajo z njim v tem, da čaka pokrajine, ležeče ob velikih razpokah, morda še tekom letošnjega leta strahovita potresna katastrofa. Tudi srednja in severna Kitajska ležita ob veliki razpoki v zemlji in zato je te pokrajine zadel nedavno katastrofalen potres.

× **Čudežna ženska na Bavarskem.** V Konnersreuthu na Bavarskem živi čudežna ženska Terezija Neumannova, kateri se porajajo na rokah,

nogah in na čelu krvavljenja kakor pri Kristusu na križu. Preprosti ljudje in deloma duhovščina jo imajo za svetnico in neštivilne množice lahko vernih ljudi iz raznih krajev romajo k njej. Razumni ljudje, tudi duhovniki, seveda ne verjamejo, da je to čudežen pojav, ker so slični pojavi pri indijskih fakirjih nekaj vsakdanjega. Terezija je silno histerična ženska, ki je sposobna, da se v taki meri vtopi v Kristusovo trpljenje, da se na njenem telesu pokažejo znamenja Kristusovih ran.

× **30letnica prvega poskusa poleta na severni tečaj.** V mestu Grenna na Švedskem so postavili spomenik inženjerju Andréju, rojaku mesta, ki je pred 30 leti izvedel prvi poskus zračnega poleta z balonom na severni tečaj in našel tam smrt s svojimi tovariši. Bilo je to leta 1897. V Spitzbergih se je dvignil André s svojim balonom, da preleti severni tečaj. Spremljala sta ga pilota Strindberg in inženjer Fraenkel. Vreme je bilo ugodno in vsi so bili najboljših nad glede smelega poleta. Kako daleč proti tečaju je balon dopel, je ostalo tajno; ob sibirski obali so našli drugo leto ostanke razbitega balona, kaferému je najbrž odreklo krmilo. To je bilo vse, kar je ostalo od nesrečne ekspedicije. Letalci so plačali svojo smelost s smrtjo in večni led ni pustil za njimi nobenih sledov.

× **Zemlja požrla poštni voz.** Na otoku Islandu se čutijo že od začetka septembra močni potresni sunki, ki so v zvezi z delovanjem ognjenika Vatnajöklena. Pred kratkim je začel ognjenik znova strahovito bljuvati. Nastop bljuvanja je zahteval tudi človeško žrtve. Po težko dostopnem ozemlju se je vozila vaška pošta iz Breidamerkura proti zapadu, da izroči pošto prebivalcem bližnjih krajev. Težko naloženi poštni voz je vleklo pet konj. Bilo je že proti večeru in potresni sunki so vidno pojemale, ko se je ustavil poštni voz sredi puste pokrajine. Naenkrat je zagrmelo v zemlji, pred poštnim vozom je nastala v zemlji globoka razpoka in poštni voznik s konji je padel v brezno. Po drugem močnem potresnem sunku se je razpoka zaprla in konji z nesrečnim poštarjem so bili pokopani. Prebivalci bližnjih krajev so zvedeli za nesrečo šele drugega dne. Podrobnosti o bljuvanju ognjenika niso znane, ker divja na otoku že več dni strahovita nevihta.

× **Zopet silen potres na Krimu.** Na Krimu, zlasti pa v Jalti, je zadel ljudi nov nenavadno silen potres, ki je povzročil ogromno škodo. Število človeških žrtev je zelo veliko.

× **Hude poplave v Švici.** Iz vseh pokrajin Švice so prišla poročila o hudih poplavah, ki jih je povzročilo deževje, katero traja nepretrgoma že teden dni. Na mnogih mestih so povzročili plazovi mnogo škode, voda je pa podrila in odnesla več mostov, tako da je celo železniški promet ponekod ukinjen. Znano letovišče St. Moritz je popolnoma odrezano od sveta. Vsi gorski potoki in reke so zelo narasli in poplaveli vsa okolico.

× **Neveste in žene v Indiji.** V Indiji je še vedno prodajanje in kupovanje nevest v navadi. Neveste se prodajajo zlasti med siromašnejšimi sloji. Med meščanstvom, kjer opravljajo ženske le domača dela, je pa že splošno v navadi, da prinese nevesta doto v hišo. Med Hindustanci se dekleta zelo rano može. Če ni pravega snubca, se opravi poročni obred na ta način, da zastopa ženina kakšno drevo ali kakšna cvetlica. Tudi poroke med otroci so še udomačene v nekaterih pokrajinah. V vasi, kjer primanjkuje žensk, se dekleta tudi prodajajo. Cena se ravna po starosti: čim starejša, tem dražja, ker se pri takih kupčijah kalkulira edinole s sposobnostjo za razna dela.

× **Roparski otok se pogreznil.** Iz Amerike poročajo, da je nenadno izginil eden manjših otokov med Hon Kongom in Manilo. Otok je moral biti vulkanskega izvora in je bil slovit kot zavetišče nevarnih morskih roparjev. Vodja roparske družbe je bil Mahla Dalek, čigar ime so že več let s strahom izgovarjali prebivalci bližnjega otočja. Roparsko tolpo so tvorili Kitajci in Malajci. Sedaj je pa morje zagrnilo otok in njegove nevarne prebivalce.

Peti (milijonski) razred drž. raz. loterije se bliža.

Kdor hoče igrati in biti deležen

teh milijonskih dobitkov, naj si srečko takoj naroči, da bo igral tudi že v četrtem razredu. Žrebanje se bo vršilo že dne 8. oktobra. Izpolnite točno naročilne dopisnice, katere smo priložili današnji «Domovini», ter jih pošljite na naslov:

ZADRUŽNA HRANILNICA, r. z. z o. z.,
glavni in največji razpečevalec srečk
državne razredne loterije za Slovenijo,
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 19.

× **Žival, ki jo pomanjkanje vode ne uniči.** V avstraliji so neizmerna ozemlja, kamor leta in leta ne pade kapljica dežja. Tu potem ne odpove samo moč človeka, temveč se tudi žival umakne iz kraja smrti, kajti kjer ni vode, ni življenja. Samo eno in edino živo bitje se še nahaja v teh krajih, in sicer puščavski polž. Ko polžu zmanjka tekoče hrane, se umakne v svojo lastno hišico ter se zaziblje v dolgotrajno spanje, iz katerega se prebudi šele takrat, kadar zopet enkrat nastopi deževje. Na ta način polži leta in leta prenašajo žejo. Neki angleški učenjak je kazal takega polža v Londonu. Vsi so smatrali polža za mrtvega in štiri leta so naravoslovci občudovali to čudo. Slučaj pa je nanesel, da je nekega dne na polževo hišico padlo nekaj kapljic vode, in glej, žival je oživela. Po štirih letih je pri prvi kapljici vode polž zopet prilezel na dan.

× **Beđa iskalec dijamantov.** Včasih čujemo o onih srečnih posameznikih, ki so si na dijamantnih poljih pridobili premoženje. Mnogo več paznje pa bi zaslužila temna slika, ki nam pred očuje usodo tisočerihs nesrečnežev, ki iščejo dijamante na novo najdenih poljih v zahodnem Transvalu. Življenski pogoji so v ondotnih krajih naravnost strašni. Ljudje umirajo v množinah kakor podgane. Posebno mnogo je med umrlimi otrok, ki podležejo zaradi nezadostne in neprave hrane. Tisočeri iskalci ter njihove družine so sestradani do kosti; le malo jih je, ki na dan več kakor enkrat jedo in še ti le nekako turšičižno zmes. Tu ni niti najprimitivnejših higijenskih določil, zato je z zdravjem tako na slabem. Voda, ki je za pranje peska neobhodno potrebna, je silno draga, ker jo morajo z motornimi vozili od daleč dovažati. Tisočeri iskalci sreče so delo ostavili ter si poiskali zaslužka, pri katerem jim je vsaj življenje omogočeno.

× **Skrivnostni umori v Belgiji.** Belgijsko javnost že dolgo časa razburja skrivnostni umor barona d'Acoza. Tekom zadnjih 12 let so bili izvršeni na belgijsko-holandski meji trije umori, ki so očitno med seboj v zvezi. Prvi umor datira še izza nemške okupacije. Tretji umor je bil izvršen lani v novembru. Najprej so mislili, da gre za samomor. Šele, ko je neki list opozoril oblastva na prvi umor, so ugotovili, da je med obema umoroma neka tajna zveza. Pri drugem umoru so vsi sledovi izginili. Blizu holandske meje je v lepi pokrajini vas Berne, v kateri je več vil. V maju leta 1915. je izginil baron d'Acoz, bivajoč na svojem posestvu blizu omenjene vasi. Kmalu nato je izginil tudi njegov lovec Dierik. O morilcih ni bilo ne duha ne sluha, pač pa so našli baronovo truplo zakopano v gozdu. Umora je bil osumljen nemški major Stolberg. V aprilu 1926. je izginil iz iste vasi mladi de Sutter, čigar truplo so potegnili čez tri tedne iz bližnjega kanala. Na truplu so opazili več globokih ran. V žepu umorjenca so našli večji znesek, kar priča, da ni šlo za roparski umor. Sedaj oblasti zasledujejo zagonetnega morilca, ki ima na vesti tri žrtve. Za preiskavo vlada veliko zanimanje ne le v Belgiji, marveč tudi v Nemčiji, ker je jasno, da je bil major Stolberg po nedolžnem osumljen.

× **Hčerka umorila očeta oskrunitelja.** V Lvovu se je izvršil te dni strašen zločin. 17letna Stanišlava Bemdenova je umorila svojega očeta, pri čemer sta ji pomagala mati in brat. Oče je bil židarski mojster, ki se je vdajal pijančevanju in

Schichtov način pranja

Namočiti v ekstraktu za pranje „ŽENSKA HVALA“

Izprati s Schichtovim TERPENTINOVIM MILOM.

sirovo ravnal s člani svoje rodbine. Minuli teden je v pijanosti vpričo žene in sina zlorabil svojo 17letno hčerko, ki se je naslednjega dne hotela zastrupiti, pa so ji zdravniki rešili življenje. Po okrevanju se je v deklici vzbudila napram očetu strašna mržnja, ki jo je privedla do odločitve, da umori lastnega očeta. Usodnega dne se je njen oče zopet vrnil pijan, razbijal pohištvo in pretepal ženo. Policija, ki je prišla ogroženim članom nesrečne rodbine na pomoč, ga je odvedla v zapore, toda na večer je bil zopet izpuščen. Mati in sin sta pobegnili z doma, ker jima je pretil, da ju ubije, dočim je hčerka ostala v stanovanju, da z njim obračuna. Bratu je vzela samokres in legla v postelj. Ko se ji je oče v noči zopet hotel približati, je nanj dvakrat ustrelila in ga težko ranila. Kljub temu je navalil nanjo. Pričel se je obupen boj. V naslednjem trenutku pa sta hčerki priskočila na pomoč mati in brat. Z združenimi močmi so podivjanega pijanca vrgli na tla, hči pa je zgrabila sekuro in ga z udarci po glavi pobila do smrti. Kmalu nato je policija morilce aretirala. Pri zaslišanju je oskrunjeno dekle izjavilo, da ne obžaluje dejstva, češ, da je s tem umorom storila le svojo dolžnost, ker je rešila obitelj velike nevarnosti.

× **Zaloigra mladih zakoncev.** V Momigniju v Belgiji sta imela te dni mlada zakonca Charrier sodni proces zaradi razporoke. Ker niti soprog niti žena še nista imela 19 let, a sta poročena šele tri mesece, si je sodnik prizadeval, da ju spravi. Mož bi se rad spravil, a žena o pomirjenju ni hotela ničesar slišati, kar je moža, ki je po poljevu steklar, tako razburilo, da je iz sodne dvorane odhitel v neko orožarno, kjer si je kupil samokres in se vrnil pred vrata sodišča in čakal na ženo. Ko je sproga v spremstvu staršev prišla iz dvorane, je mož oddal na njo tri strele, ki pa niso zadeli nje, temveč njenega bratranca. Žena je zbežala preko ulice in klicala na pomoč. Mladi soprog, ki je bil prepričan, da so to njeni zadnji kriki, si je pognal kroglo v glavo in obležal na mestu mrtev.

× **S hčerko se poročil.** Trgovec v Marmaros Szigetu Jan Marković je odšel po svetovni vojni z doma in se ni več vrnil. Doma je pustil ženo in desetletno hčerko. Ker ga žena kljub poizvedovanju potom oblastev ni mogla najti in ker ji ni nič pisal, je mislila, da ga je doletela nesreča ali pa da se ji je popolnoma izneveril. Zato se je obrnila na oblastva s prošnjo, da njen zakon razveljavijo. Oblastva so ustregla njeni želji in proglasila Markovića za pogrešanega. Žena je bila zopet prosta in ker je bila še mlada, se je drugič poročila. Odpotovala je z drugim možem na ženitovanjsko potovanje in pustila hčerko doma. Ko se je vrnila, ni bilo o hčerki ne duha ne sluha. Našla je samo pismo, v katerem ji hčerka Frida sporoča, da se je poročila z bogatim trgovcem v nekem kraju blizu Prage in da se ji zelo dobro godi. V pismu vabi hčerka mater, naj jo poseti. Mati je res te dni odpotovala v dotični kraj in posetila hčerko v razkošni trgovčevi vili. Lahko si pa mislimo njeno presenečenje, ko je spoznala v hčerkinem možu svojega prvega moža. Sirola se je nad tem tako zgrozila, da se ji je omračil um. Prepeljati so jo morali v praško bolnico.

Trgovec odločno zanika, da bi bil Marković. Zadevo ima sedaj v rokah policija, ki bo pojasnila preteklost Fridinega moža.

Listnica uredništva

Podčetrtak. Žal, ne dopušča zakon.

Litija. Ker ni celega podpisa, ne moremo priobčiti. Sicer pa je dopis sploh proti tiskovnemu zakonu.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Skrb.

Mati pripravlja sobo za strica, ki ima priti na obisk. Mihec teka za njo in se vtika v vsako malenkost. Ko pride stric, ki je bil čisto plešast, se Mihec smučje okrog njega, dekler ga ne potegne za rokav in ga vpraša: «Stric, mama je za vas pripravila tudi glavnik. Čemu vam bo?»

Bo bolje.

Gost: «Včeraj sem našel v jubi črn las in danes zopet.»

Natakar: «Oprostite, gospod, to se ne bo zgodilo več. Danes je gospodar sprejel v službo kuharja, ki je popolnoma plešast.»

Na tramvaju.

Sprevodnik (nekemu potniku): «Vi, gospod, ali ne veste, da se tu ne sme kaditi? Tu-le je napisano, da je kaditi v tramvaju prepovedano.»

Mož (mirno in brezbrizno): «Ako bi se človek le mogel držati vsega, kar je na tramvajskih stenh napisano! Tamle, glejte, stoji zapisano, da moramo vsi kupovati kikkje v modni trgovini „pri kranjski Neži“.»

Slab začetek tedna.

Zločinec (ki so ga v ponedeljek privedli pod vešala, da ga obesijo): «No, ta teden se je pa res lepo začel!»

Poseben znak.

Urša (na policiji): «Uh, gospod komisar, mojega moža že dva dni ni od nikoder, gotovo se mu je kaj zgodilo.»

Komisar: «Ali bi mi mogli navesti kako posebno znamenje, po katerem bi ga spoznali, ako najdemo kje njegovo truplo?»

Urša: «Lahko, gospod komisar: on strašno jeclja...»

V cirkusu.

Čuvaj: «Vidiš, dečko, to je afriški, to pa indijski slon.»

Mihec: «Kakšna pa je razlika med njima?»

Čuvaj: «O, prav velika! Enemu je ime Bimbo, drugemu pa Bombo.»

NAJ REČE KDO KAR HOČE
KOLIN/KA CIKORIJA
JE IZVOR/TNA KAVINA PRIMEZ.

CENE NAJNIŽJE!**Močnih čevljev**

za deževno jesen

boste najboljše izbrali v trgovini

„DOKO“ Prešernova ulica št. 9, dvorišče

Ob najslabšem vremenu boste „Doko“

čevlje nosili najdelj časa

CENE NAJNIŽJE!

Resnico je povedala.

Jure: «Slišiš, tvoja žena ti je rekla včeraj vpricho drugih ljudi osel. Kako moreš kaj takega trpeti?»

Mate: «Ima čisto prav! Kaj morda nisem bil osel, ko sem se poročil z njo!»

V trgovini.

Kuharica: Zakaj je sedaj pri vas mleko cenejšje?»

Prodajalec: «V hišo smo uvedli vodovod.»

Potem seveda!

Možek: «Že zopet hočeš v gledališče! Saj si „Grofico Marico“ čula že petkrat.»

Zenica: «Toda v svoji novi obleki še ne!»

Ni prišel na pravo firmo.

Zdravnik: «Povejte mi, gospod, ali dobro spite?»

Bolnik: «Kakor medved.»

Zdravnik: «Kakšen imate pa tek?»

Bolnik: «Jem kakor volk.»

Zdravnik: «Ali kaj pijete?»

Bolnik: «Prav kakor žolna.»

Zdravnik: «Ali ne čutite včasih kakih slabosti v prsah?»

Bolnik: «Nikoli. Močan sem kakor bik.»

Zdravnik: «Morda pa imate včasih moten vid?»

Bolnik: «Nikdar ne. Vidim kakor ris.»

Zdravnik: «Ali imate nemara kdaj težke noge?»

Bolnik: «Tečem kakor zajec.»

Zdravnik: «No, potem vam jaz ne morem pomagati, poiščite si kakega živinozdravnika.»

Besede in dejanja.

Miha je pisal svoji ljubici naslednje pismo: «Predraga! Ti si moje vse. Zate bi šel skozi peklo. — Jutri popoldne bom prišel k Tebi, seveda, če ne bo deževalo.»

Nadomestek za strašilo.

Neža: «Povej mi, ali nimaš v turščici nikakega strašila proti vranam?»

Katra: «Ni potrebno, saj sem sama ves dan na njivi...»

Odjemalcem „Kalefluida“!

Na vprašanja nekaterih naših odjemalcev kakor tudi z željo, da preprečimo vsako možnost falzificiranja zdravila «Kalefluid» D. Kaleničenka, ki je za svoje vrline dosegel pri naših bolnikih ogromen uspeh, sporočamo vsem cenjenim odjemalcem:

1.) Da imamo sedaj kakor prej «Kalefluid» izključno le iz Egipta (Aleksandrija), kjer se izdeluje;

2.) da se «Kalefluid» prodaja samo v lekarnah in drogerijah, katere nosijo tudi vso odgovornost za izdatno zdravilo;

3.) da je znamka «Kalefluid» zaščitena pri upravi za industrijske svojine;

4.) da skrbno zapimo na razpečavanje našega «Kalefluida» in ni do sedaj nikakih znakov o falzifikaciji;

5.) da bomo vsakogar, pa naj si bo kdorkoli, ki bi si upal fabricirati naš «Kalefluid», preganjali brez milosti do skrajnosti.

Zaradi tega prosimo vsakogar, da pri kupovanju «Kalefluida» pazi na zgoraj navedeno. Pri najmanjšem sumu o identičnosti zdravila naj se obrne na g. Miloša Markovića (Katičeva ulica 1, Beograd), kjer dobi vsa potrebna obvestila in dokaze. On pošilja tudi popis o Kalefluidu z zdravniškimi ocenami.

Noče razumeti.

Jaka: «Ali bi mi mogel posoditi tisoč dinarjev?»

Matija: «Nemogoče! Toliko denarja nimam nikoli pri sebi.»

Jaka: «Kaj pa doma?»

Matija: «Hvala, doma so vsi zdravi.»

Ni druge pomoči.

Peter pride iz brivnice in zapazi, da mu je nekdo ukradel kolo. Takoj pohiti k stražniku in mu razjarjen pripoveduje: «Gospod, medtem ko sem se bril, mi je nekdo ukradel kolo. To se mi je danes pripetilo že drugič in prav tako med britjem kakor prvič.»

Stražnik: «Kaj naj vam rečem? Najbolje bo, če si pustite brado rasti!»

REVMATIZEM.

Zahvalna izjava.

P. n. g. dr. I. Rahlejev

Beograd

Kosovska ulica 43.

Pred par meseci sem naročila pri Vas Vaš Radio Balsamika, ki mi je proti trganju po vsem telesu izborna pomagal. Bolečine so bile v rokah, nogah, glavi itd. neznosne, sedaj mi je pa popolnoma odleglo. V svojem in v imenu drugih nesrečnikov, ki trpe kakor jaz in katerim ste s svojim zdravilom pomagali, se Vam najsrčneje zahvaljujem. Naj Vam Bog vsemogočni poplača Vaš trud.

Plehan kod Dervente, 2. julija 1926.

Ana Jablanović,

soproga šolskega nadzornika.

Zdravilo „RADIO BALSAMIKA“ izdeluje, prodaja in razpošilja po povzetju laboratorij „RADIO BALSAMIKA“ dr. I. Rahlejeva v Beogradu, Kosovska ulica 43. 223

Prekmurska posojilnica

v Murški Soboti (Prekmurje)

Zvezna ulica 222

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekoči računi po

8 do 10%

brez vsakega odbitka.

Večji znesek z daljšo odpovedno dobo po dogovoru.

Poštni čekovni račun št. 12.628.

223

PO VSEJ SLOVENIJI GRE GLAS: LE „DOMOVINA“ JE ZA NAS!**MALI OGLASI**

Kovaškega vajenca

sprejme Ivan Steblo vnik, kovač, Šmartno ob Paki.

Čevljarji!

Potrebujem večje količine otroških čevljev, visokih v teksu in kovanih, čevljev za dom (brezpefnikov) iz ševro-usnja in klobučevine (filc) ter različnih čevljev iz juhtovine. — Ponudbe na Stefan Čenčiča, Beograd, Čika Ljubina ulica 18.

Proda se malo posestvo

s travniki, njivami, gozdom, lepim sadonosnikom, vinogradom z ameriškano trto in hmeljem v kraju pri Velenju. — Naslov pove uprava «Domovine». 240

Pljučne bolezni!

Prihaja jesen, kritičen čas za bolne na pljučih. — V tem času so navadno mokri, hladni, nezdravi dnevi, ki so najbolj nevarni bolniku na pljučih. — Treba se je na to že poprej pripraviti. Jetiko, tuberkulozo, kašelj, potenje, izpljuvanje krvi posebno lahko preprečite in ozdravite.

V to svrhu Vam pripomore knjiga

Novi sistem v prehrani.

(Das neue Ernährungssystem.)

Avtor te knjige je znameniti zdravnik, ki je na temelju svojih dolgoletnih preizkušenj in študij vse to ugotovil in podaljšal mnogim ljudem življenje. Sistem je lahek brez izpremembe poklica ter se lahko že ob pričetku ugotovi delni uspeh.

Ako upoštevate dober svet in se želite naučiti novega sistema prehrane, ne odlašajte dolgo, ampak pišite takoj na spodnji naslov:

Georg Fulgner, Berlin-Neukölln,

Ringbahnstr. 24, Abt. 881.

Francoska linija, Cie. Gle. Transatlantique

(FRENCH LINE)

HAVRE-NEWYORK

samo 5 1/2 dni čez morje. — Dobra hrana in pijača brezplačno.

Cie Chargeurs-Réunis, Sud Atlantique, Transport-Maritimes za Severno in Južno Ameriko z ekspres parniki, kateri vozijo vsak teden iz Havra, Bordeauxa in Marsilije v Argentinijo, Uruguay, Chile, Avstralijo in Kanado.

Tozadevna pojasnila daje brezplačno zastopnik **IVAN KRAKER, Ljubljana, Kolodvorska ul. 35.**